

AVALIKU ARVAMUSE UURING USUVABADUSE KOHTA

Elanikkonna (15–74-aastased) küsitlus

Aprill / september 2013

AVALIKU ARVAMUSE UURING

SISSEJUHATUS

Käesolev aruande osa on koostatud Omnibuss-uuringu raames elanikkonna seas 02.–14. aprillini 2013 läbi viidud uuringu põhjal.

Uuringu eesmärk oli välja selgitada

- elanike hinnang usuvabadusele,
- elanike hinnang informeerituse kohta usuvabaduse teemadel,
- millist usku või religiooni peetakse omaks,
- suhtumine usundiõpetusse üldhariduskoolis ning teistesse usuvabadusega seotud küsimustesse.

Uuringule vastas 1000 inimest.

Käesolev aruande osa annab ülevaate elanikkonna küsitluse tulemustest nii tekstina kui joonistena. Lisatud on tabelmaterjal põhilistes lõigetes ning uuringu läbiviimisel kasutatud ankeet.

METOODIKA

1 Valim ja vastajate valik

Uuringu üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat (Eesti Statistikaameti andmeil 1. jaanuari 2013 seisuga 975 214 inimest). Valimi suurus on 1000 inimest.

Vastajad leiti juhuvaliku alusel, et tagada kõikide Eesti maakondade ja asulatüüpide proportsionaalne esindatus küsitlusvalimis. Valimi territoriaalne mudel on koostatud Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel.

Juhuvaliku esimeses etapis leiti 100 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis igas valimipunktis konkreetseid intervjueeritavad. Valimipunktide asukohad maakondade ning asulatüüpide kaupa on paika pandud, toetudes elanikkonna reaalsele jagunemisele. 100 valimipunkti kasutamine elanikkonna küsitluste puhul tagab küsitluspunktide piisava hajutatuse Eesti territooriumil.

Aadressi valikul rakendati lähte-aadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlejale ette juhuslikult valitud aadress esimese intervjuu läbiviimiseks. Edasi liigutakse kindla sammu alusel – iga kolmas korter või iga teine eramaja – et tagada valikusse sattunud elupaikade juhuslikkus.

Vastajate valikul rakendati nn noorema mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 15-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist.

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati silmast-silma personaalintervjuud standarditud ankeedi abil. Intervjuud viidi läbi vastajate kodudes eesti ja vene keeles. Küsitlustöös osales 60 vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitlejat. Küsitlus toimus ajavahemikul 2.-14. aprill 2013.

Ülevaade küsitlustööst:

Läbiviidud intervjuud	1000
Külastatud aadressid	4772
Korduvvisiite	1010
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	739
Kontakt puudub	2147
Sihtrühma kuuluv inimene ei ole kodus	26
Keelduti kontaktist	278
Sihtisik keeldus intervjuust	582

Küsitlustöö kontrollimiseks saadeti välja 100 kontrollkirja, et selgitada, kas kõik küsitlused ka realselt esitatud aadresse külastasid ja intervjuu täies ulatuses läbi viisid.

3 Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uuringuandmete töötlemiseks kasutati andmetöötlusprogrammi SPSS 11.5. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute sotsiaaldemograafilist koosseisu valimis ettenähtuga ja kaaluti andmeid kadude tasandamiseks teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalumisel arvestati soo, vanuse ja regiooni tegurit.

Uuringu tulemused on laiendatavad kogu Eesti elanikkonnale, veaprotsent ei ületa 3,09%. Valimivea piirid 95% usaldusnivool on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Valimivea piirid 95% usaldusnivool

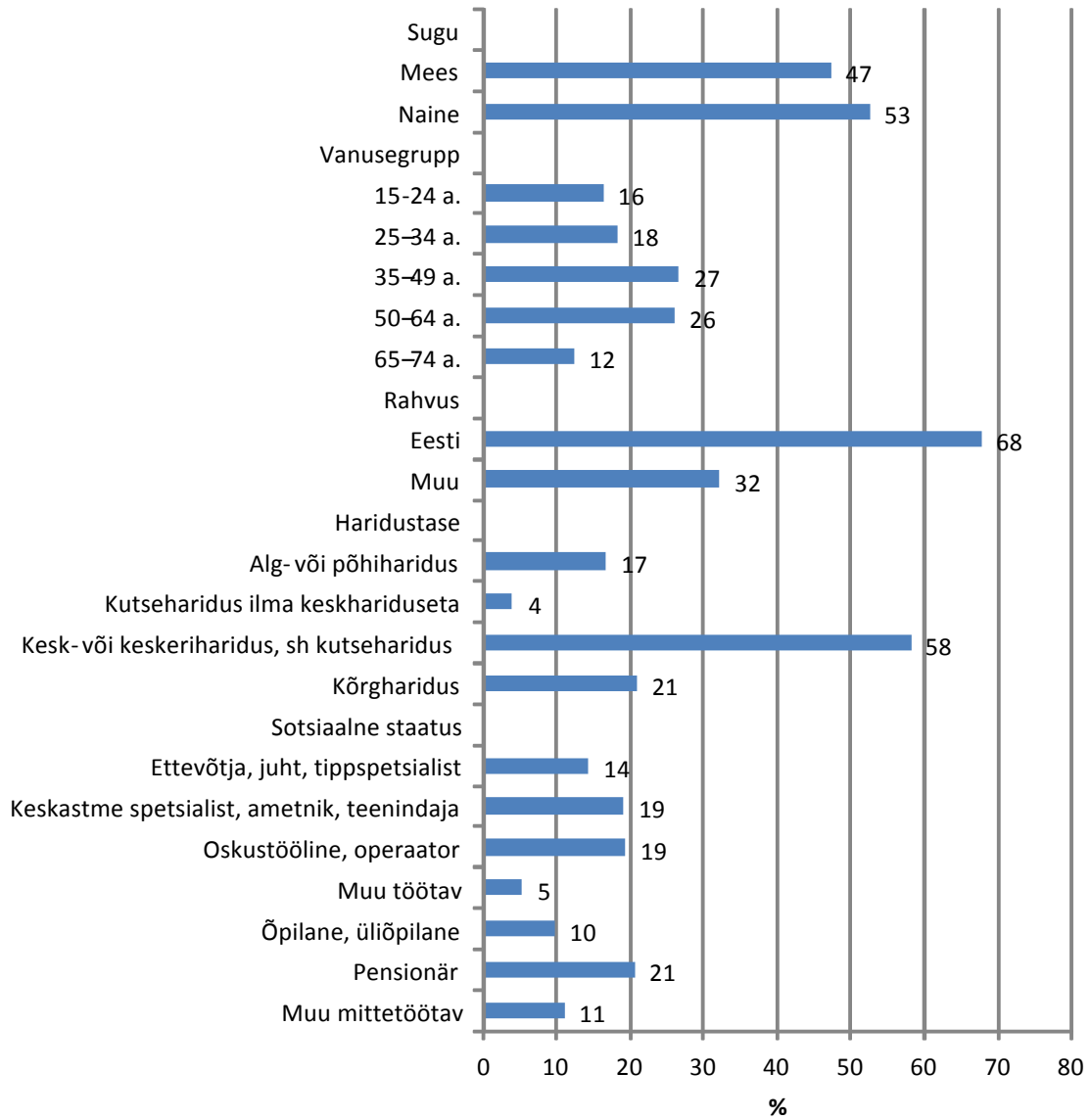
Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,73%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,31%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,64%	12,39%	12,07%	11,59%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,73%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,76%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,94%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,94%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,87%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,92%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,65%	5,54%	5,39%	5,18%	4,90%	4,52%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,01%	3,79%	3,50%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
800	3,46%	3,46%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
1 000	3,09%	3,09%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%

Näide: 1000 vastajaga uuringu tulemuste veaprotsent jääb vahemikku 0,87–3,09.

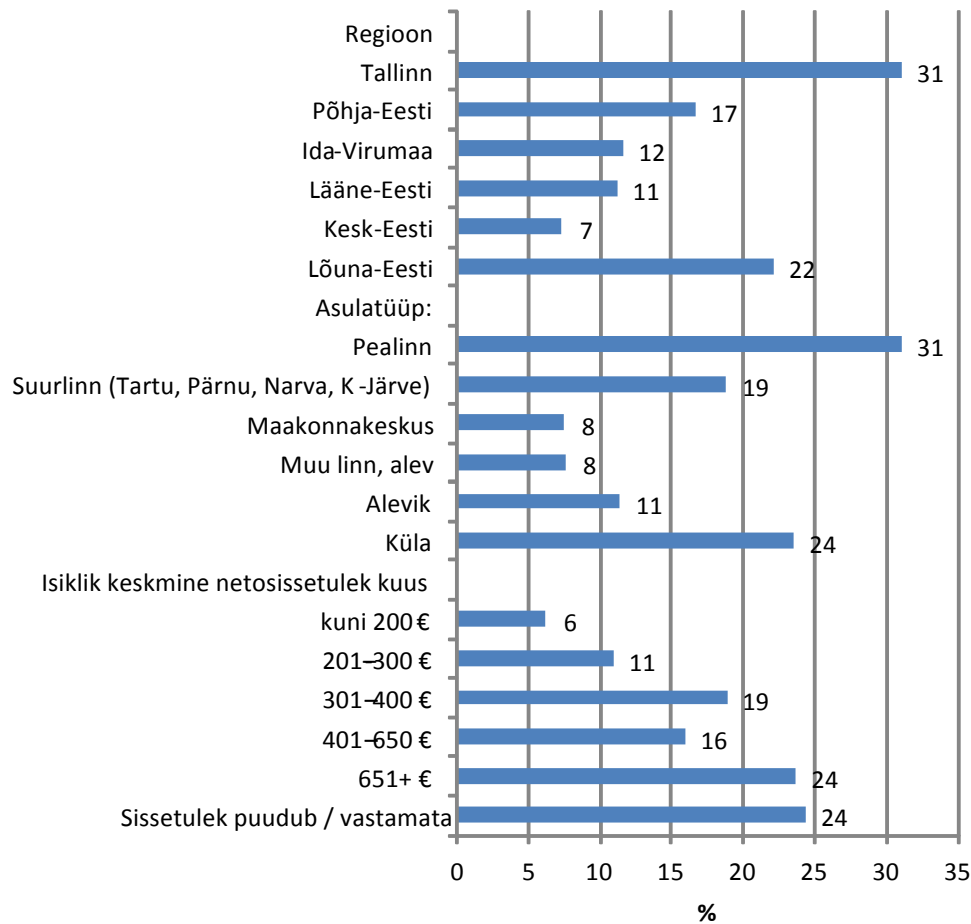
4 Vastanute struktuur

Joonis 1. Vastanute struktuur, n = 1000

Joonis 2. Vastanute struktuur, n = 1000

5 Uuringu teostajad

Uuringu esimese ja teise osa läbiviimisel osalesid

tellijapoolne projektimeeskond:
 aruande koostamise eest vastutav
 küsitlustöö juhtimise ning valimi eest vastutav
 andmesisetuse juhtimise eest vastutav
 andmetöötleja

Erik Salumäe, Vootele Hansen, Aet Kukk
 Karin Reivart
 Marina Karpištšenko
 Asta Pajos
 Reijo Pohl.

TULEMUSED

6 Hinnang usuvabadusele

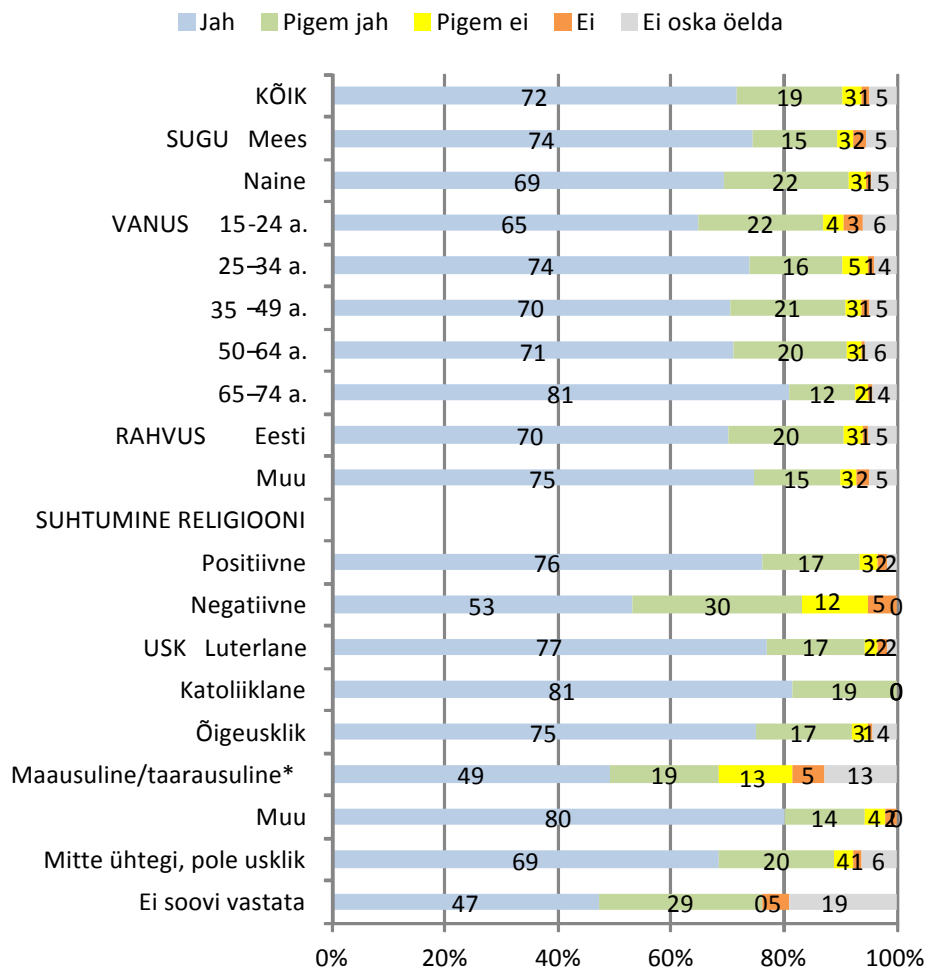
Küsimus: kas Teie arvates on Eestis kõigile elanikele tagatud usuvabadus?

91% vastanute hinnangul on usuvabadus Eestis kõigile tagatud, 4% arvab vastupidi. Vt joonis 3. Teistest pisut skeptilisemad on kõige noorema vanuserühma esindajad, kellest eitavalt vastas 7%. Teistest kindlamini on usuvabaduse tagamises veendunud kõige vanem vanuserühm, kellest 81% vastas jaatavalt ning lisaks 12% „pigem jah“.

Eestlaste ja mitte-eestlaste tulemuses erisust ei ilmnenud. Vastanud, kes suhtuvad religiooni negatiivselt, hindavad ka usuvabaduse tagamist sagedamini negatiivselt – 17%. Maausulistest/taarausulistest 18% leiab, et usuvabadus ei ole kõigile inimestele tagatud, kuid paraku pole selle rühma vastajate arv üldistusteks piisav (n = 18, joonisel märgitud tärniga).

Joonis 3. Hinnang usuvabaduse tagamisele Eestis. N = 1000

6.1 Ühiskonna suhtumine

Küsimus: milline on Eesti ühiskonnas suhtumine inimeste usuvabaduse teemasse?

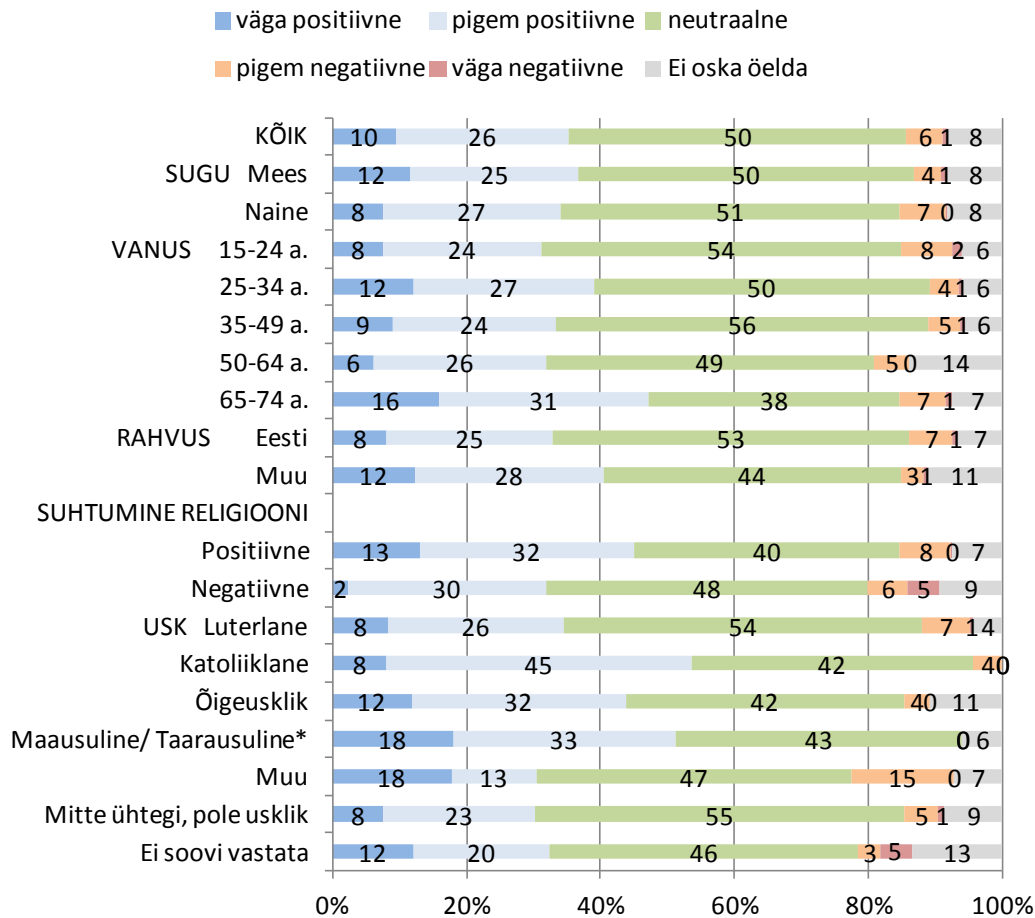
Pooled vastanutest peavad suhtumist neutraalseks, 36% positiivseks ning 7% kas pigem või väga negatiivseks. Vt joonis 4.

Silma paistab, et noorte hinnangul on ühiskonna suhtumine sellesse teemasse veidi halvem - 10% peab seda negatiivseks. Kõige vanemas vanuserühmas aga on keskmisest enam vastanuid, kes peavad suhtumist positiivseks. Mitte-eestlased on siin positiivsemalt meelestatud kui eestlased, vahed hinnangutes ei ole siiski suured.

Vastajad, kelle suhtumine religiooni on negatiivne, hindavad ka ühiskonna suhtumist usuvabaduse teemasse teistest sagedamini negatiivselt. Samuti on siin erinev ka muude religioonide pooldajate esindajate arvamus. Jäeb mulje, et Eestis vähem esindatud religioonide esindajate suhtes ei ole ühiskond sama positiivselt meelestatud kui enam levinud religioonide puhul. Neist vastajatest hindas ühiskonna suhtumist pigem negatiivseks 15%.

Joonis 4. Ühiskonna suhtumine usuvabaduse teemasse. N = 1000

6.2 Hinnang usuvabaduse rikkumisele

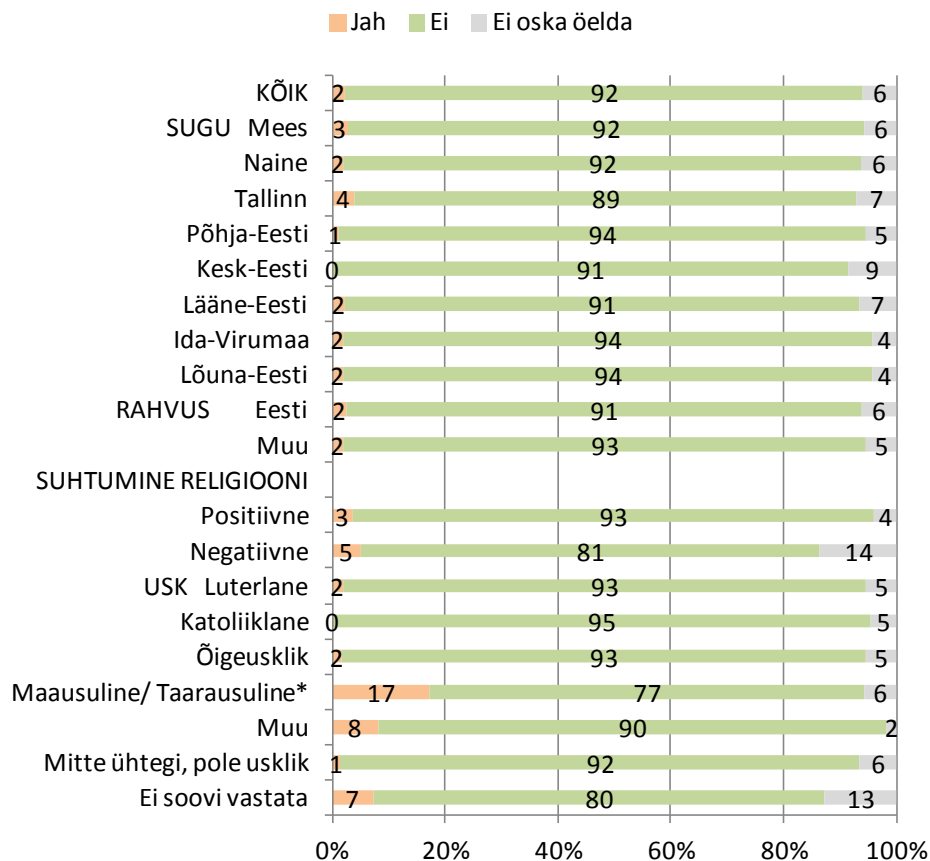
Küsimus: kas Teie või Teie tuttava usuvabadust on Eestis rikutud?

92% vastanute väitel ei ole usuvabadust rikutud, 2% seevastu vastas, et seda on juhtunud, ning 6% ei osanud öelda. Uuring ei selgitanud täpsemalt, milliseid juhtumeid vastanud silmas pidasid, ega ka seda, kuidas nad täpselt usuvabaduse mõistest aru saavad. Vt joonis 5.

Ka selle küsimuse puhul näeme, et rikkumist tõid kõige sagedamini esile maausulised/taarausulised (17%). Kuigi sellesse gruppi kuuluvaid vastanuid oli vähe, võib siiski arvata, et see tulemus näitab teatud suundumust ning asjaomane grupp ei ole usuvabaduse tagamises samavõrra veendunud kui teised küsitlusele vastanud. Usuvabaduse rikkumist tunnistasid sagedamini ka muude religioonide pooldajad ja vastanud, kes ei soovinud oma usulise kuuluvuse kohta vastust anda. Vaid väga vähesed kristlastest vastanud leidsid, et nende või nende tuttavate usuvabadust on Eestis rikutud.

Joonis 5. Kas Teie või Teie tuttava usuvabadust on Eestis rikutud? N = 1000

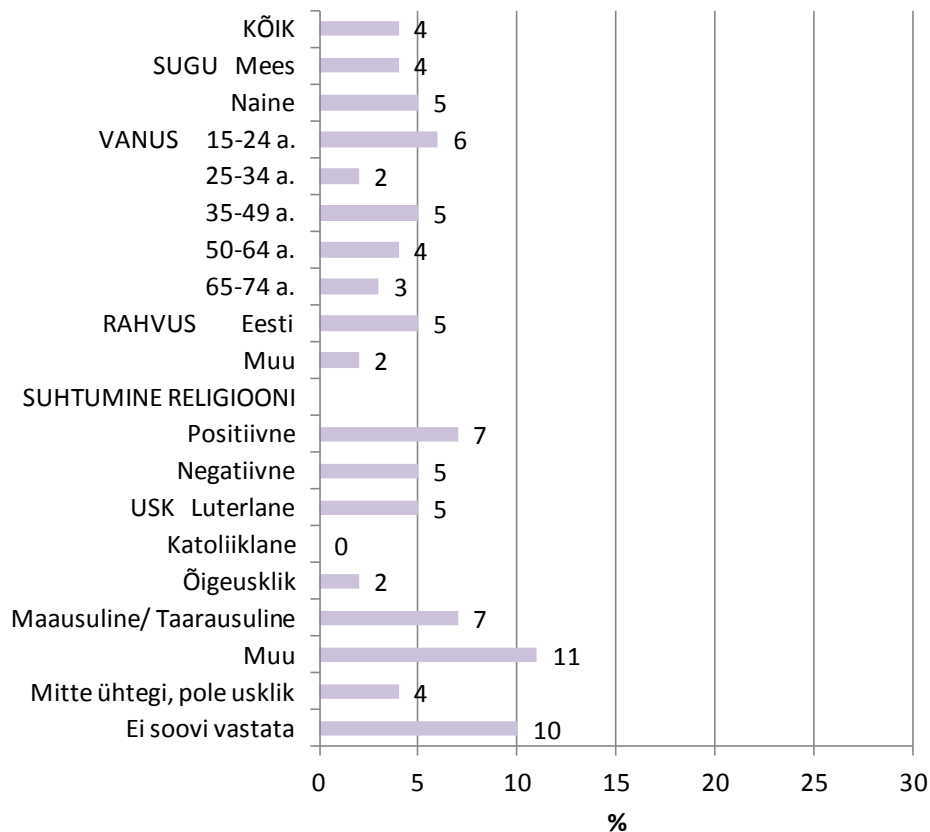
6.3 Usuliste veendumuste varjamine

Küsimus: kas Teie või keegi Teie lähedastest/tuttavatest on halvakspanu vältimiseks varjanud enda usulisi veendumusi või kuuluvust usulisse ühendusse?

Oma usulisi veendumusi on pidanud varjama 4% elanikest. Vt joonis 6. Seega võib öelda, et üldiselt on ühiskond salliv, kuid teatud juhtudel võib kohata ka halvustamist või selle kartust. Selliseid juhuseid on ette tulnud sagedamini noortel – 6% (õpilastel või üliõpilastel 9%, millest tulenevalt tuleks sellele probleemile õppeasutustes kindlasti suuremat tähelepanu pöörata), vastanutel sissetulekuga kuni 200 eurot – 10%, eestlastel – 5% (mitte-eestlastel 2%), aga ka maausulistel, muude – vähem esinevate – religioonide pooldajatel ning neil, kes ei soovi oma usulisi veendumusi avaldada. Samas ei arvanud mitte ükski katoliiklasest vastanu, et ta on pidanud kunagi varjama oma usulisi veendumusi.

Joonis 6. Kas oma usulisi veendumusi on varjatud? Vastus „jah”. N = 1000

7 Infoallikad ja info piisavus usuvabaduse kohta

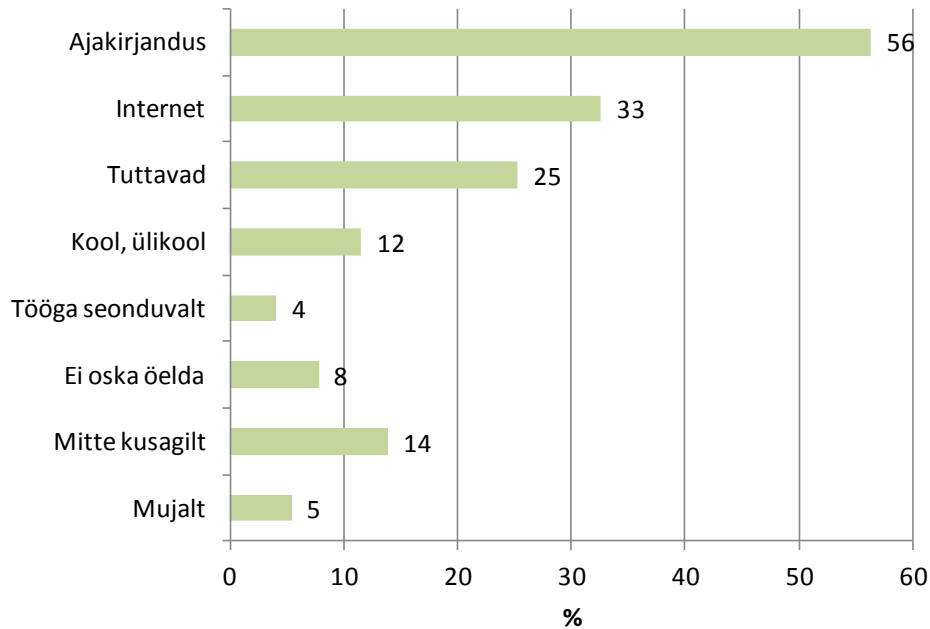
Küsimus: millistest allikatest Te olete saanud informatsiooni usuvabadusega seotud küsimuste kohta nii Eestis kui ka mujal maailmas?

Peamiseks infoallikaks elanikele on olnud meedia (56%). Järgneb internet (33%) ning tuttavad (25%). Vt joonis 7. Mitte kusagilt ei ole teema kohta infot saanud 14% ning ei oska vastata 8% vastanutest. Muude allikate seas nimetati korduvalt kirikut, mida töid esile eelkõige vanemad vastajad. Peale selle mainiti veel perekonda/vanemaid, välisreise, vastavateemalist kirjandust ning Jehoova tunnistajate külaskäike. Seega näib, et paljud vastanud on silmas pidanud eelkõige lihtsalt usuga seonduvaid teemasid, mitte konkreetselt usuvabadust.

Noored on keskmisest enam infot saanud internetist ja koolist, kuid vähem meediast. Vanem vanuserühm on seda vähem saanud internetist, kuid teistest sagedamini muudest allikatest. Mitte-eestlastele on eestlastega võrreldes vähem oluliseks infoallikaks internet, kool/ülikool ning tööga seonduvad allikad. Üldiselt on kõigile vastajagruppidele siiski peamiseks infoallikaks olnud ajakirjandus.

Joonis 7. Infoallikad usuvabadusega seotud küsimuste kohta. N = 1000

Küsimus: kui võrd piisavalt on Teie arvates informatsiooni usuvabadusega seotud küsimuste kohta?

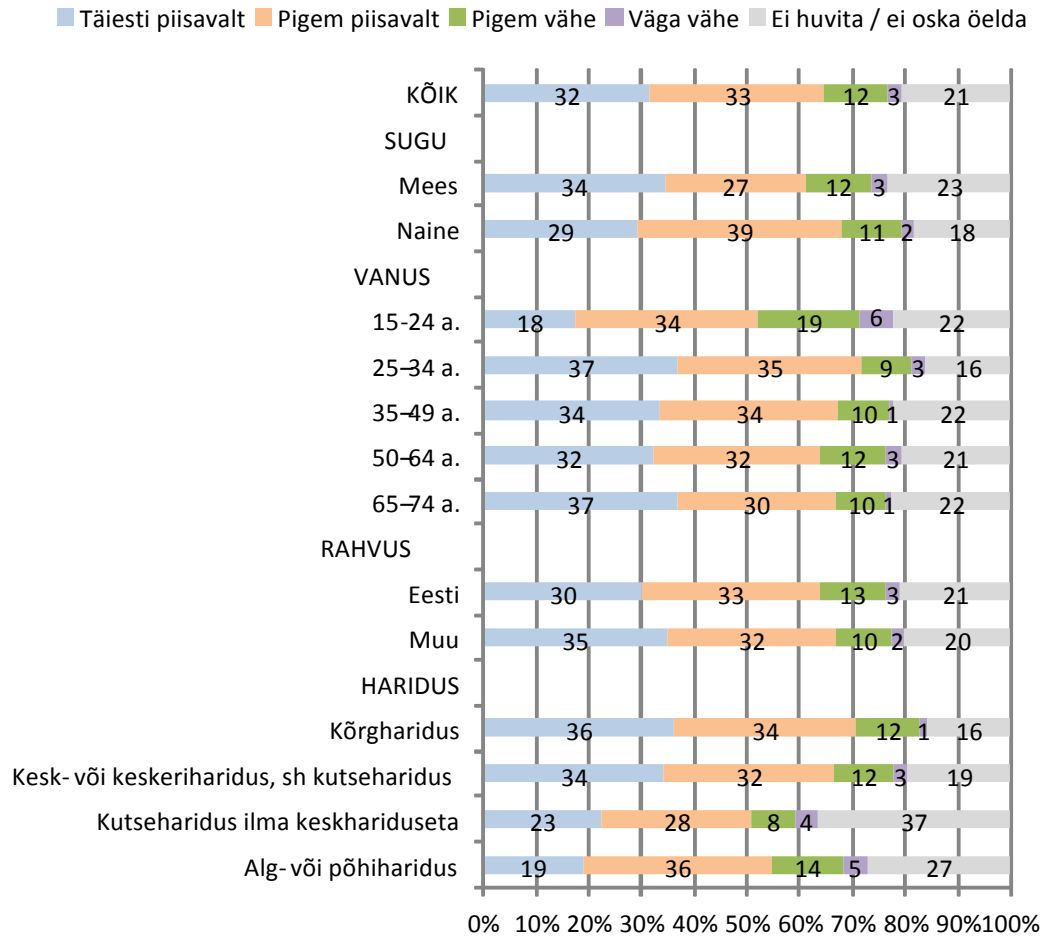
65% vastanutest leiab, et informatsiooni usuvabaduse teemadel on olnud piisavalt, sh 32% hinnangul täiesti piisavalt. Väheseks peab seda 15%, sh 3% leiab, et infot on väga vähe. Vt joonised 8 ja 9.

Silma torkab, et nooremad vastanud tunnevad sagedamini infopuudust (25%), nagu ka alg- ja põhiharidusega inimesed (19%). 24% vastanutest, kelle suhtumine religiooni on negatiivne, leiavad samuti, et infot usuvabaduse teemadel on olnud pigem vähe.

Nende vastanute arvates, kes peavad omaks mingit usku, on usuvabaduse teemadel infot enamasti piisavalt. Siiski märkis 32% katoliiklastest, 43% teiste religioonide pooldajatest (st nendest, kes ei määratlenud end luterlase, õigeuskliku, katoliiklasena või maausulisena/taarausulisena) ja 18% maausulistest, et infot usuvabaduse kohta on vähe (pigem vähe või väga vähe).

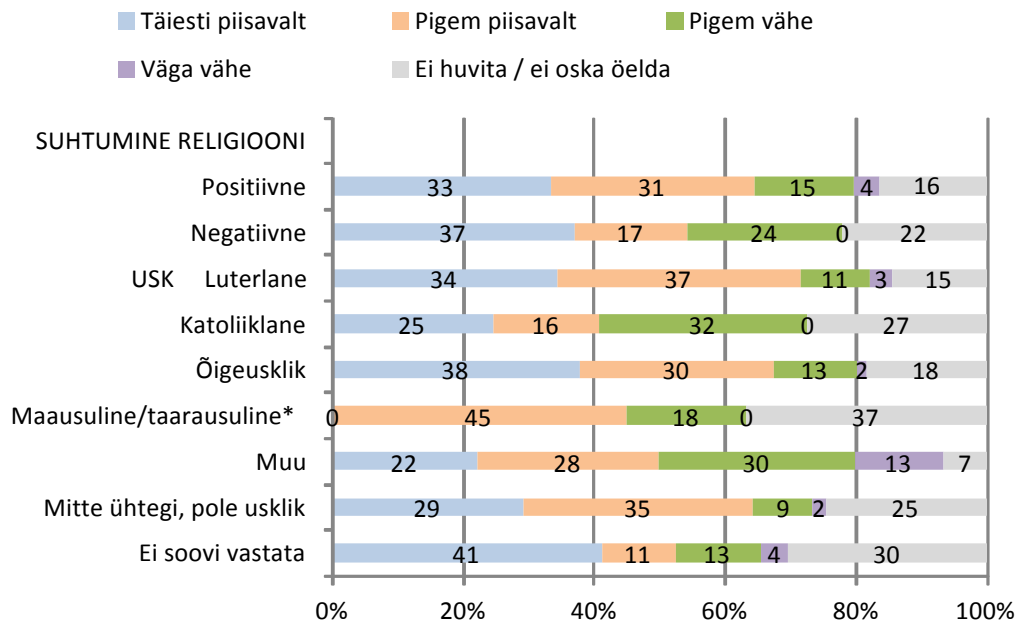

Joonis 8. Info piisavus. N = 1000

Joonis 9. Info piisavus religiooni suhtumise ja usu alusel. N = 1000

8 Usuga seotud teemade tasakaalustatus meedias

Küsimus: kas meedias/inforuumis käsitletakse usuga ja usulise tegevusega seotud küsimusi tasakaalustatult?

57% elanikest arvab, et käsitletused on tasakaalustatud ja 16% sellega ei nõustu. Küllalt suur osa elanikest ei oska aga seisukohta võtta (28%).

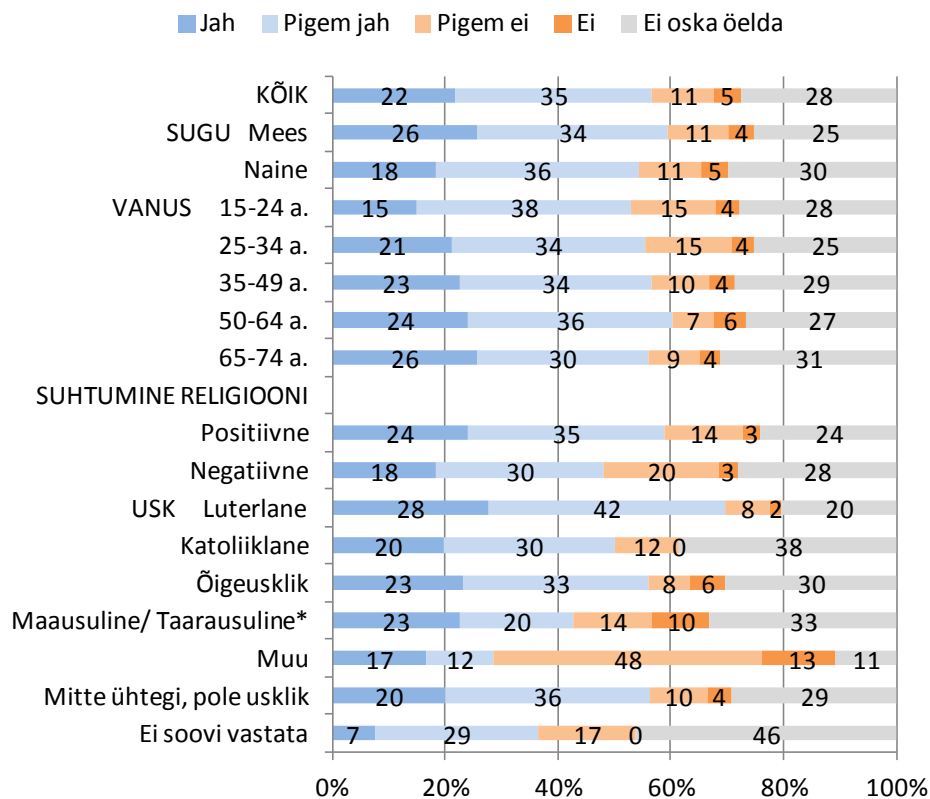
Väärib tähelepanu, et tasakaalustatuks peavad meediakäsitlusi pigem jõukamad inimesed – tervelt 69% olid sellega nõus või pigem nõus nende vastanute hulgas, kus pere keskmine netosissetulek kuus ühe pereliikme kohta oli vähemalt 651 eurot.

Nimetamisväärne on aga ka luterlaste ja katoliiklaste arvamuste võrdlus. Kui 70% luterlastest oli nõus või pigem nõus seisukohaga, et meedias käsitletakse usuga seotud küsimusi tasakaalustatult, siis katoliiklastest oli sarnasel seisukohal 50%. Teisalt hakkab siinkohal silma ka see, et sellele küsimusele ei osanud vastata 20% luterlastest ja 38% katoliiklastest.

Kokkuvõttes võib väita, et keskmisest veidi kriitilisemad olid kahe noorema vanuserühma esindajad. Samuti olid kriitilisemad vastanud, kes suhtuvad religiooni negatiivselt (23% arvas, et teemade käsitletus ei ole tasakaalus). Kõige madalamalt hinnanud vastajagrupp oli aga muude religioonide pooldajad – 61% leidis, et teemakäsitlus meedias ei ole tasakaalustatud. Seda, kas siinkohal peetakse silmas asjaolu, et vähe on räägitud ja tutvustatud teiste uskude kombeid ja väärtusi, või on etteheiteid ka nendesse religioonidesse suhtumisele, antud uuring ei täpsusta.

Joonis 10. Usuga seotud küsimuste tasakaalustatus meedias

9 Usuvabaduse tähtsus ja selle kaitsmine maailmas

Küsimus: kui tähtis on teie jaoks usuvabadus Eestis ja maailmas?

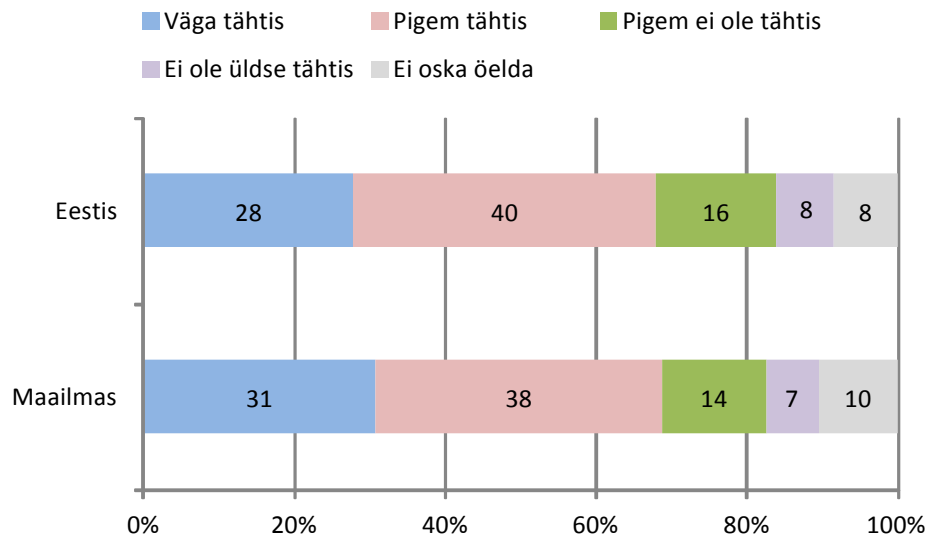
Usuvabadus Eestis ja ka kogu maailmas on Eesti elanike jaoks küllalt tähtis – vastavalt 68% ja 69% elanikest peab seda oluliseks. Neid, kelle jaoks see ei ole oluline, on Eesti puhul 24% ja maailma puhul 21%. Vastata ei oska 8-10% elanikest.

Tallinna elanikele on usuvabadus nii Eestis kui ka maailmas mõnevõrra tähtsam kui muude piirkondade elanikele. Ida-Virumaa elanikele seevastu on teema mõnevõrra ebaolulisem. Religiooni positiivselt suhtuvatele ja usuliselt ennast määratlenud inimestele on usuvabadus muude vastajatega võrreldes tähtsam.

Usuvabaduse tähtsustamine kasvab nii koos vanusega kui ka haridustaseme tõusuga. Kui usuvabadust Eestis peab tähtsaks 65% alg- või põhiharidusega ning 67% kesk- või keskeriharidusega vastanutest, siis kõrgharidusega vastanute hulgas oli selliste inimeste osakaal 75%.

Joonis 11. Usuvabaduse tähtsus Eestis ja maailmas. N = 1000

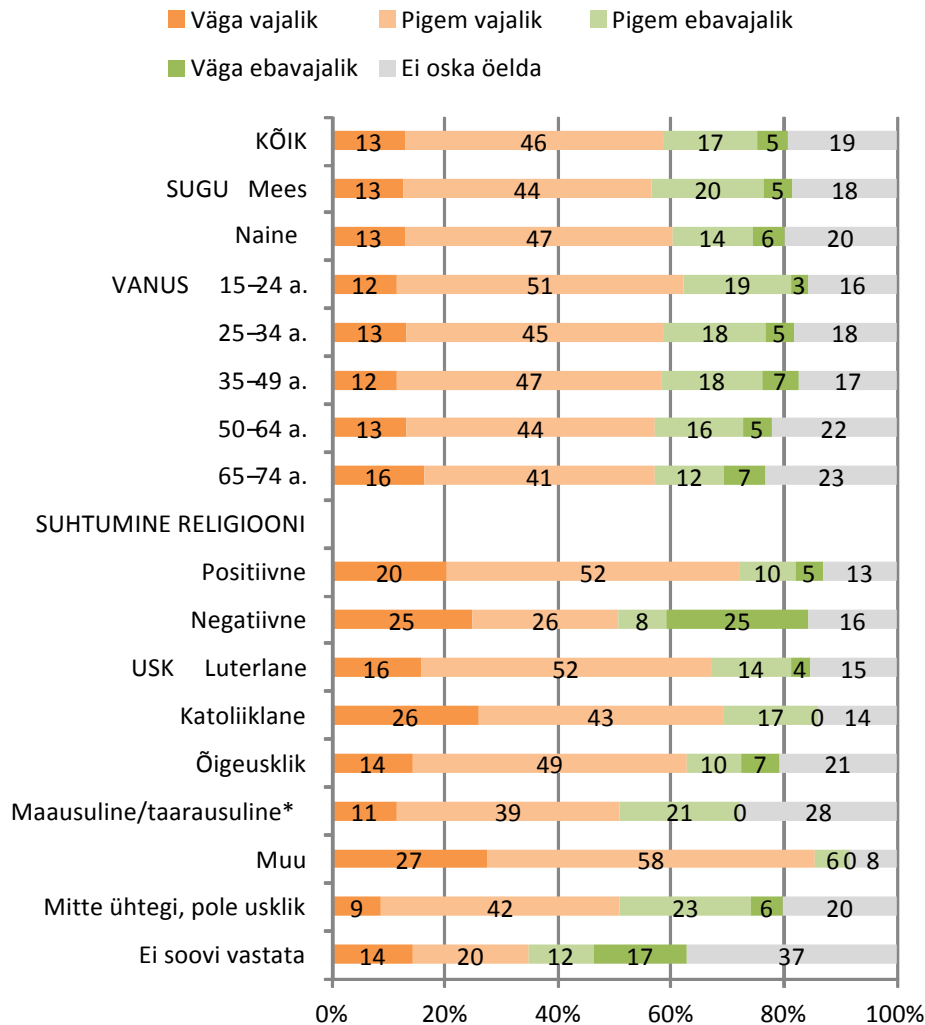
Küsimus: kui vajalikuks peate Eesti aktiivsemat hoiakut usuvabaduse kaitsmiseks maailmas (rahvusvahelised organisatsioonid, riikidevahelised suhted)?

Kuigi suurem osa vastanutest suhtub usuteemadesse üldiselt küllaltki leigelt, näeme siinkohal inimeste aktiivsemat hoiakut - 59% vastanutest leidis, et suurem aktiivsus selles küsimuses oleks vajalik, ja 22% arvas, et see ei ole vajalik. 19%-l vastanutest puudus seisukoht.

Religiooni suhtes positiivselt meelestatud inimestest pooldas suuremat aktiivsust 72%. Kõige aktiivsema hoiakuga olid aga selles küsimuses vähem esinevate uskude pooldajad ehk muud religiooni omaks pidava grupi esindajad (85%).

Joonis 12. Kas Eesti vajaks aktiivsemat hoiakut usuvabaduse kaitsmisel maailmas?

Küsimus: kas mõni riik või poliitiline jõud on püüdnud usu või usuorganisatsiooni (kiriku) kaudu Teie seisukohti mõjutada?

6% vastanutest arvas, et seda on tehtud, ja 91% leidis, et mitte. 3% ei osanud öelda.

Sagedamini näevad poliitilist mõjutamist mitte-estlased (7%) ning ka religiooni positiivselt suhtuvad inimesed (8%). Kõrgemad protsendipunktid hakkavad silma ka järgmiste vastanute kategooriate puhul: kõrgharidusega (11%), ettevõtja, juht, tippspetsialist (9%), õpilane, üliõpilane (12%), maausuline/taarausuline (11%). Samas ei leidnud mitte ükski katoliiklasest vastanu, et mõni riik või poliitiline jõud oleks püüdnud kiriku kaudu tema seisukohti mõjutada.

Neile, kas vastasid jaatavalt, esitati järgmine küsimus: palun täpsustage, mil moel püütakse Teie seisukohti mõjutada?

Valdav osa vastanutest nimetas siinkohal usuorganisatsioonide esindajate selgitustööd tänavatel, koduste taga ning vastava kirjanduse jagamist (34 vastust). Osaliselt peetakse taolist tegevust usuvaadete pealesundimiseks ning privaatsuse rikkumiseks. Konkreetselt nimetati Jehoova tunnistajate (13 korral) ning mormoonide tegevust (4 korral). Lisaks arvas kaks vastanut, et taolist mõjutamist tehakse meedia (televisiooni) kaudu.

Üks kord esitati vastuses näitena usulisele ühendusele riigieelarvelise toetuse eraldamist ja valimiskampaaniat, kus mõned kandidaadid teavitasid valijaid enda usulistest veendumustest.

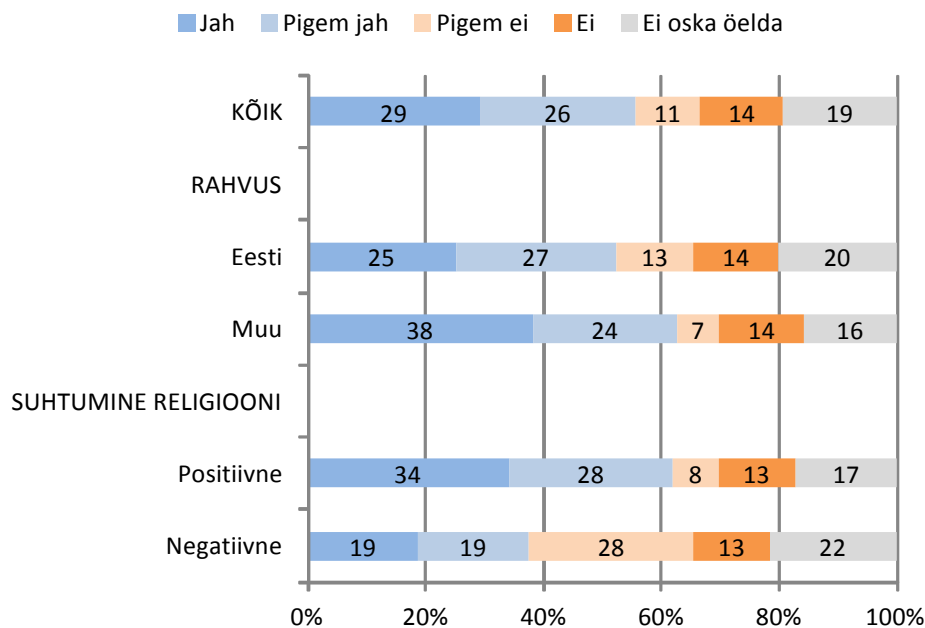
10 Põhiseadusega seonduv

Küsimus: kas eristate üksteisest põhiseaduses kirjapandud südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadust?

Nimetatud vabaduste eristamisega ei ole probleemi 55% vastanutest, eitavalt vastas 25% ning vastata ei osanud 19%.

Eestlaste jaoks on teema keerulisem kui mitte-eestlaste jaoks. Samuti on rohkem segaduses vastajagrupp, kes suhtub religiooni negatiivselt – neist ei erista südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadust 41%.

Joonis 13. Kas eristate üksteisest põhiseaduses kirjapandud südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadust? N = 1000

Küsimus: kas Eestis on Teie arvates olemas riigikirik?

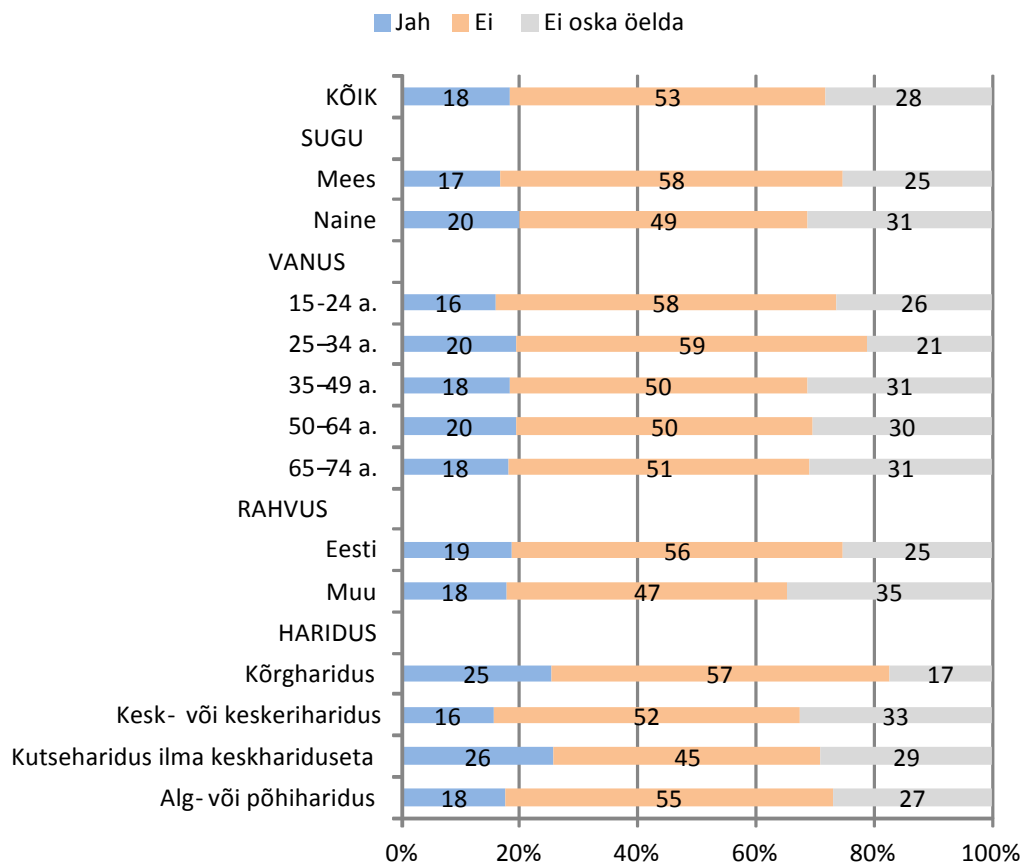
Napilt üle poole vastanutest teadis, et riigikirikut ei ole (53%), 18% arvas, et selline institutsioon on siiski olemas. 28% ei osanud küsimusele vastata.

Teadlikkus oli suurem meeste seas, kahes nooremas vanuserühmas, eestlaste ning kõrgharidusega vastanute seas. Üllatavalt oli kõrgharidusega vastanute puhul samal ajal ka üsna suur vale vastuse osakaal – 25%.

Vastanute kategooriatest, kelle arvates riigikirik on olemas, hakkavad silma kõige väiksema netosissetulekuga (alla 200 euro kuus) inimeste rühm (27%), kuid samuti Tallinna elanikud (24%) ning need usklikud, kes ei ole luterlased, katoliiklased, õigeusklikud või maausulised/taarausulised (27%).

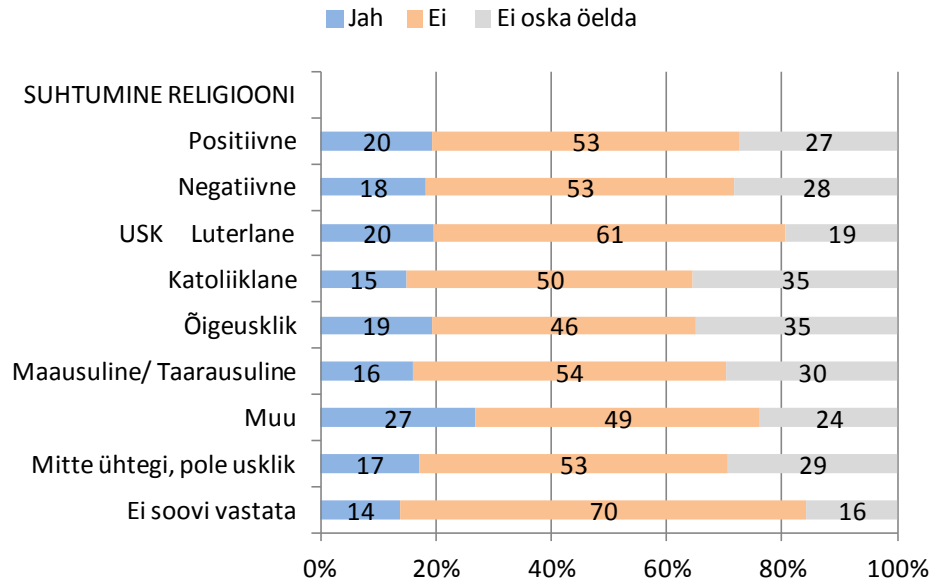
Kõige teadlikum elanikkonnagrupp oli vastanud, kes ei soovi oma usulisi veendumusi avaldada – 70% neist teadis, et riigikirikut ei ole. Samuti on teadlikkus suurem luteri usku omaks pidavate inimeste seas.

Joonis 14. Kas Eestis on riigikirik? N = 1000

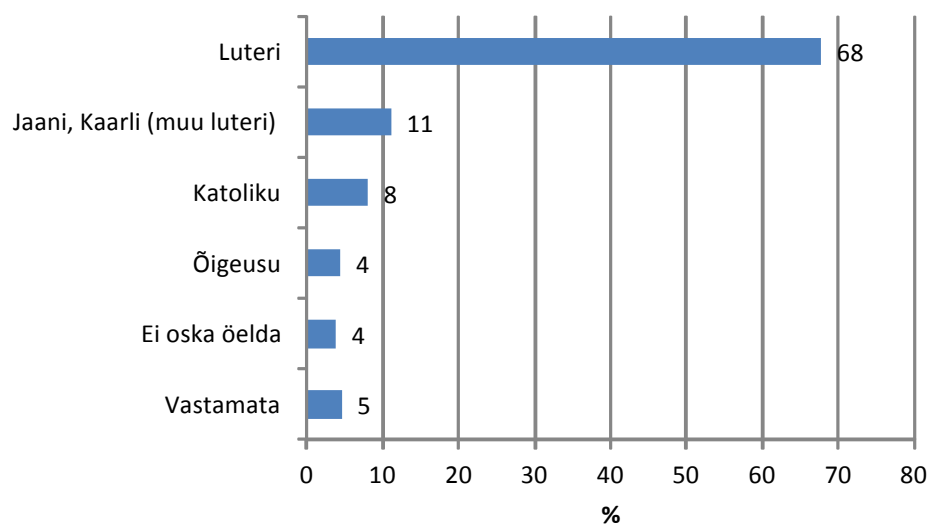
Joonis 15. Kas Eestis on riigikirik? Religiooni suhtumise ja usu lõikes. N = 1000

Vastanutelt, kelle arvates on riigikirik olemas, paluti täpsustada, millist kirikut nad silmas peavad.

Jooniselt 16 näeme, et selleks peetakse valdavalt luteri kirikut (68%).

Joonis 16. Milline kirik on Eestis riigikirik? N = 185 (arvavad, et Eestis on riigikirik)

10.1 Avaliku korra kahjustamine usutalitustega

Küsimus. Põhiseaduses on järgmine lõige: „Igaühel on vabadus nii üksinda kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt täita usutalitusi, kui see ei kahjusta avalikku korda, tervist ega kõlblust“. Millistel juhtudel Teie arvates usutalituste täitmine võiks kahjustada avalikku korda?

Enamik elanikest ei oska öelda, millistel juhtudel kahjustaks usutalitus avalikku korda. Vt joonis 17. Vastanutest 8% ütles otse, et midagi sellist ei ole, talitused ei kahjusta kuidagi avalikku korda. 7% vastanutest tõi veel kord välja usulise kuulutustöö – pealetükkivad ja häirivad usukuulutajad, kes tänavatel oma vaateid levitavad ja teavitustööd teevad. 7% vastanutest tõi siinkohal näiteks usudemonstratsioonid, mis võivad muutuda vägivaldseks (sh trügimine palverännakute käigus). Eelkõige peeti silmas muid riike – paljud lisasid, et Eestis sellist probleemi ei ole. Lisaks nimetati vähesel määral ohverdamistalitusi ning satanistide rituaale. Vt joonis 20.

Muude vastuste seas toodi välja järgmised vastused.

Sektid

Siis, kui see on kellegi vastu suunatud või teise usu vastu.

Suure kogunemise ajal olukord väljub kontrolli alt. Trambitakse puruks

TV vaadates on usuhullud ikka hullud küll

Ususektide tegevus

Usutalituse täitmine peaks toimuma neile ettenähtud kohtades, mitte aga tänavatel

Usutalitused peaksid jääma kinnistesse ruumidesse või määratud kohtadesse. Sealt

väljudes ongi avaliku korra rikkumine

Vabaduse väljakul palvetamine; avalikud usutalitused

Venemaal liiga afišeeritakse pulmi, ristimist jne

Rahalistel juhtudel. Usulahu nimel ohverdatakse elamispind

Meile võõraste religioonide usutalitused ehk

Mingisugused kättemaksud (veritasu)

Nt moslemid käivad ringi näokatetega (suletud silmadega-)

Organiseerimata usutalituse läbiviimine avalikus kohas

Palverännakud, demonstratsioonid

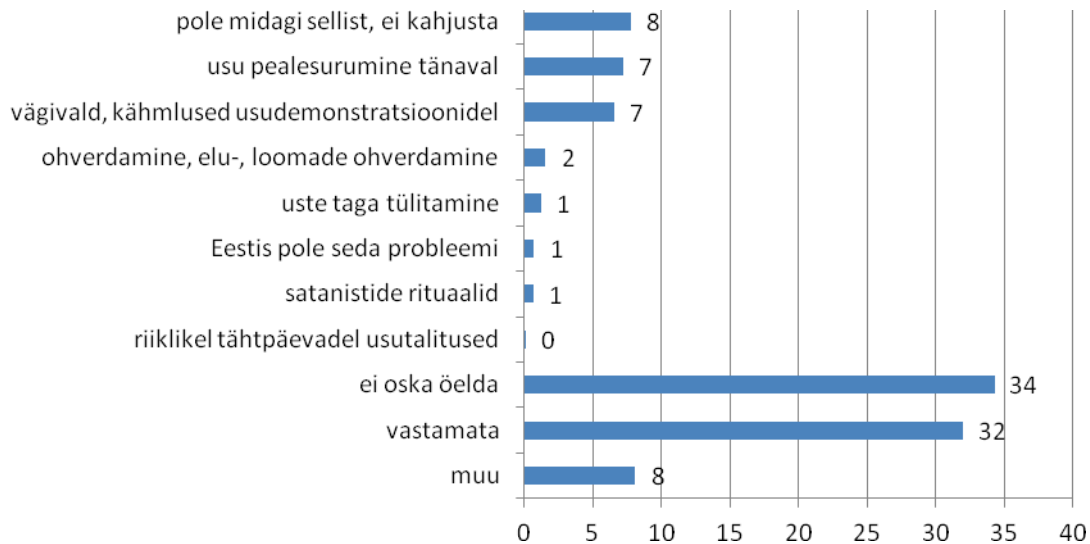
Pastor hakkab ülistama kohalikku võimu

Pussy Riot

Häirib ekstreemsus - keegi inimene laseb ennast risti lüüa või enda avalik piitsutamine

Joonis 17. Usutalitused, mis kahjustavad avalikku korda. N = 1000

11 Suhtumine haridus- ja tervishoiuvaldkonna küsimustesse

Järgnevalt esitati vastanutele viis küsimust nende suhtumise selgitamiseks. Vastanutelt küsiti, kuidas vajalikuks nad väljatoodud võimalusi peavad. Joonisel 18 on järjestatud tegurid vastavalt nende olulisusele.

74% vastanutest peab vajalikuks, et tervishoiu- ja hoolekandetasutustes on võimalik kohtuda vaimulikuga ja täita usulisi kombeid. 68% elanike hinnangul peaks kohalik omavalitsus tagama omasteta surnute matmise nende usulise traditsiooni järgi.

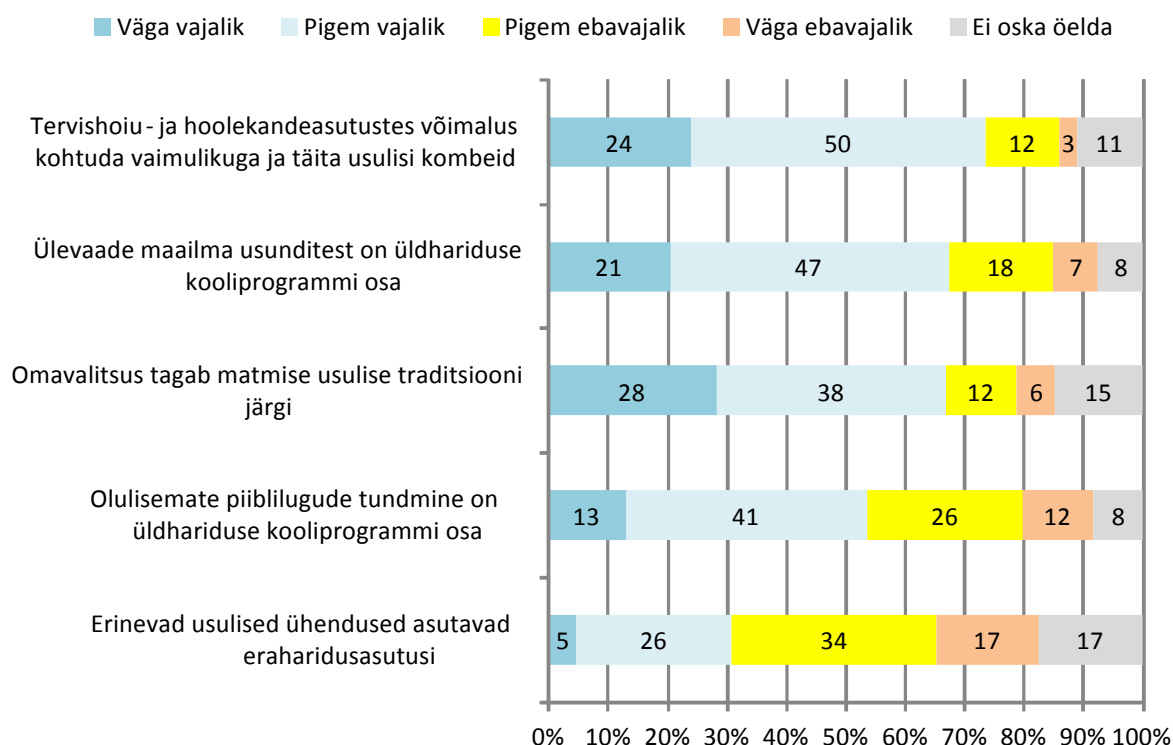
Ülejäänud kolm väidet puudutasid haridustemaatikat. Sarnaselt varem samal teemal läbiviidud uuringutega arvas 68% vastanutest, et ülevaade maailma usunditest peaks olema üldhariduse kooliprogrammi osa. Vastu oli sellele 25% elanikest. 54% vastanute hinnangul peaks kooliprogramm sisaldama ka ülevaadet olulisemate piiblitugude kohta. Vastu oli sellele 38%. Kolmas küsimus hariduse teemal samaväärset poolehoidu elanikelt ei pälvinud – usuliste ühenduste eraharidusasutusi pooldas 31%, kuid vastu oli sellele 51% vastanutest. See on üsna imekspandav, kuna viimastel aastatel on eeskätt kristlikud usulised ühendused või nende liikmed loonud mitmeid põhikoole, mis on pälvinud ka avalikkuses laialdast positiivset tähelepanu. Tähelepanuvääriv on seejuures ka asjaolu, et nii luterlastest kui ka katoliiklastest vastanute puhul oli nende inimeste arv, kes usuliste ühenduste eraharidusasutusi vajalikuks pidasid, väiksem nende inimeste arvust, kes nende asutuste loomist vajalikuks ei pidanud.

Religiooni positiivselt suhtuvad inimesed nõustusid toodud väidetega keskmisest märksa sagedamini. Keskmisest positiivsemalt on enamasti meelestatud ka luteri usu pooldajad (nt maailma usundeid puudutava ülevaate kuulumise puhul kooliprogrammi oli neid 79%) – ainult eraharidusasutuste loomist pooldavad sagedamini õigeusklikud.

Silmapaistvalt toetasid maailma usundeid puudutava ülevaate kuulumist üldhariduse kooliprogrammi kõrgharidusega vastanud – tervelt 85% (sama protsent toetajaid oli ka vastanute rühmas, kes kuulusid kategooria ettevõtja, juht, tippspetsialist alla). Eesti regioonidest paistab silma Lõuna-Eesti, kus toetajaid oli 81%. Samas on huvipakkuv katoliiklaste suhtumine nimetatud küsimusse – 58% vastanutest toetas usundeid puudutava ülevaate kuulumist üldhariduse kooliprogrammi ning 44% pidas väga või pigem vajalikuks, et kooliprogramm sisaldab ka ülevaadet olulisemate piiblitlugude kohta (luterlaste puhul oli see näitaja 74%, maausulistest/taarausulistest puhul aga 49%).

Joonis 18. Suhtumine hariduse ja tervishoiuga seotud küsimustesse. N = 1000

12 Hinnang kaplaniteenistusele

Küsimus: kuidas mõjub kaplaniteenistus kaitseväes, vanglates ja politseis usuvabaduse tagamisele?

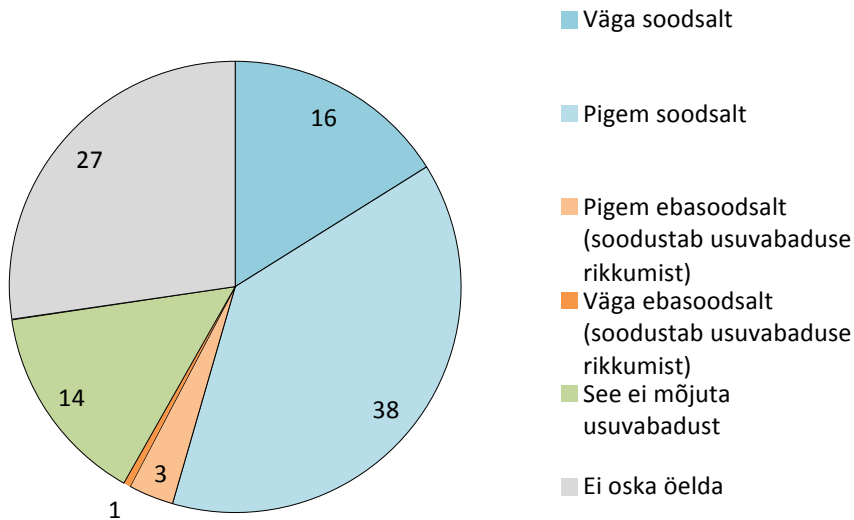
54% hinnangul mõjub kaplaniteenistus usuvabaduse tagamisele soodsalt, 4% hinnangul aga ebasoodsalt ning 14% leidis, et see ei mõjuta usuvabadust. 27% ei osanud küsimusele vastata. Vt joonis 19.

Eraldi esiletoomist väärib siinjuures maausulistest/taarausulistest vastanuid puudutav näitaja, kellest koguni 60% (vrldl – kõigi vastanute puhul oli see 54%) leidis, et kaplaniteenistus kaitseväes, vanglates ja politseis mõjub usuvabaduse tagamisele väga

soodsalt või pigem soodsalt (see ületas nii katoliiklastest kui ka õigeusklikest vastanute vastava näitaja). Samas on siiski ka siinkohal asjakohane märkus, mis oli toodud eespool seonduvalt küsimusega nr 1 ning mille kohaselt selle rühma vastanute arv (18) ei ole üldistusteks piisav.

Joonis 19. Kaplaniteenistuse mõju usuvabaduse tagamisele. N = 1000

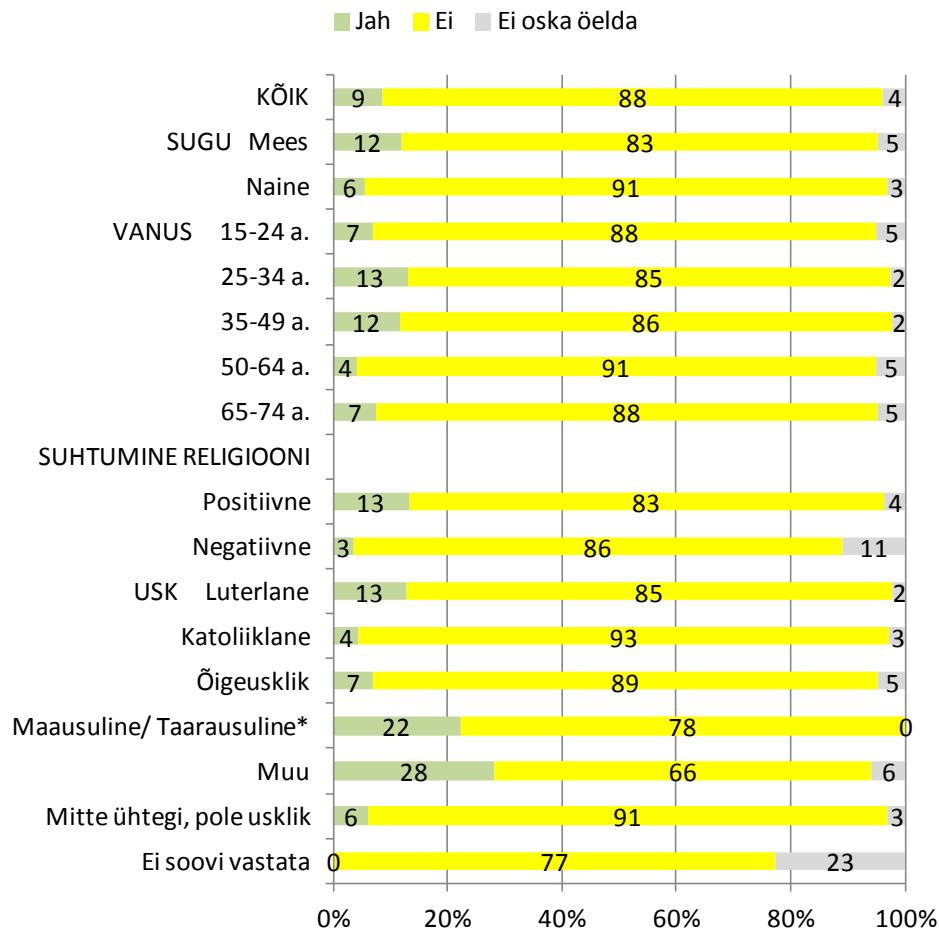

Küsimus: kas olete isiklikult kaplani ametialase tegevusega kokku puutunud?

Küsitlusest selgus, et sellega oli kokku puutunud 9% elanikest. Sagedamini mehed, vastanud vanuses 25–34, need kes suhtuvad religiooni positiivselt, maausulised ja muude religioonide pooldajad.

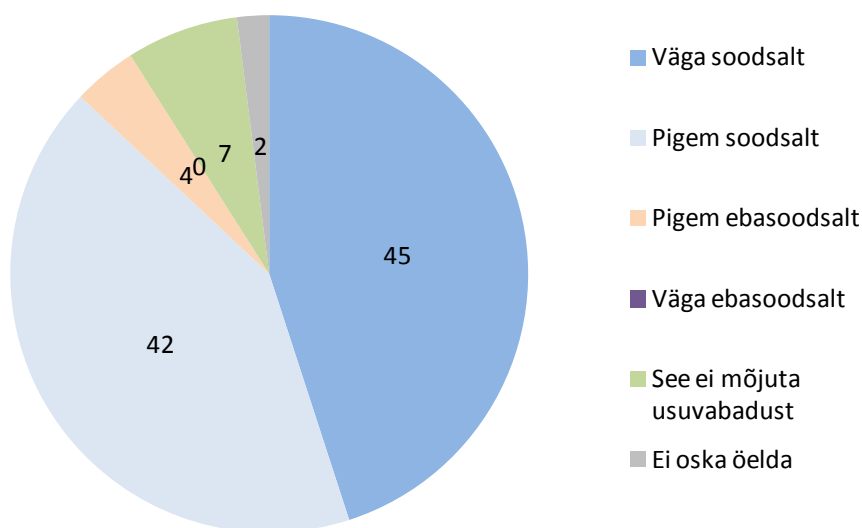

Joonis 20. Kokkupuude kaplani tegevusega. N = 1000

Vastajatest, kes on ise kaplaniteenistusega kokku puutunud, hindab seda soodsalt 87%.

Joonis 20A. Kaplaniteenistuse mõju usuvabadusele, n = 91 (on sellega kokku puutunud)

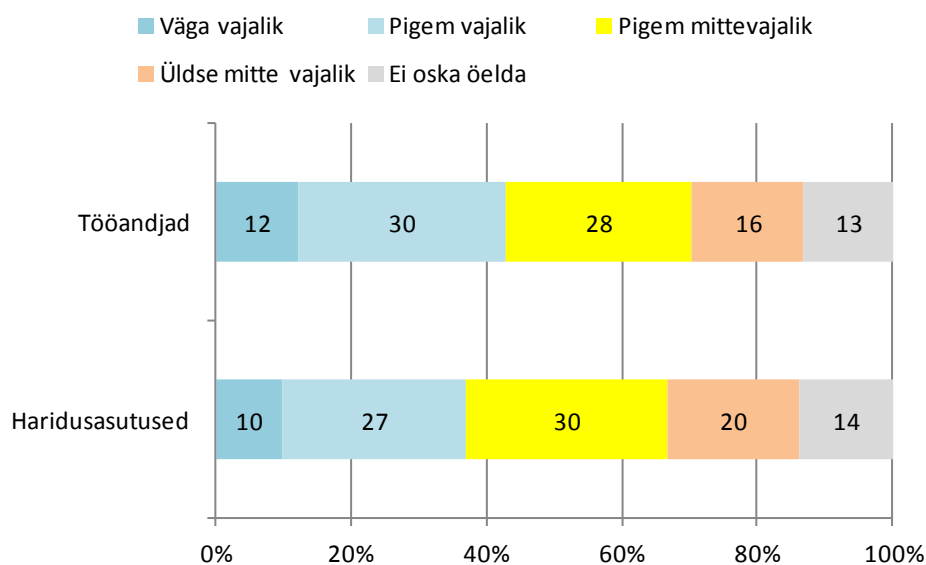
13 Usutunnistuse järgsete pühade pidamine

Küsimus: erineva usutunnistusega inimeste usupühad ei lange tihti kokku riigipühadega. Kui vajalikuks Te peate, et tööandjad ja haridusasutused peaksid võimaldama inimestel pidada oma usutunnistuse järgseid pühasid?

Tulemustest selgub, et tööandjate puhul valitsevad elanike seas antud küsimuses vastandlikud seisukohad – 42% oli pühade võimaldamise poolt ja 44% vastu, 13% ei osanud vastata. Haridusasutuste puhul oli tulemus selgem – 50% ei pidanud seda vajalikuks ning 37% pooldas, 14% ei osanud vastata. Vt joonis 21.

Naised on mõlema võimaluse puhul soodsamalt meelestatud kui mehed. Mitte-eestlased hindavad pühade võimaldamist nii tööandjate kui ka haridusasutuste puhul vajalikumaks kui eestlased. Oodatult on positiivsemalt meelestatud religiooni positiivselt suhtuvad inimesed ning ka katoliiklased ja õigeusklikud vastanud.

**Joonis 21. Kui vajalik on võimaldada pidada oma usutunnistuse järgseid pühasid?
N = 1000**

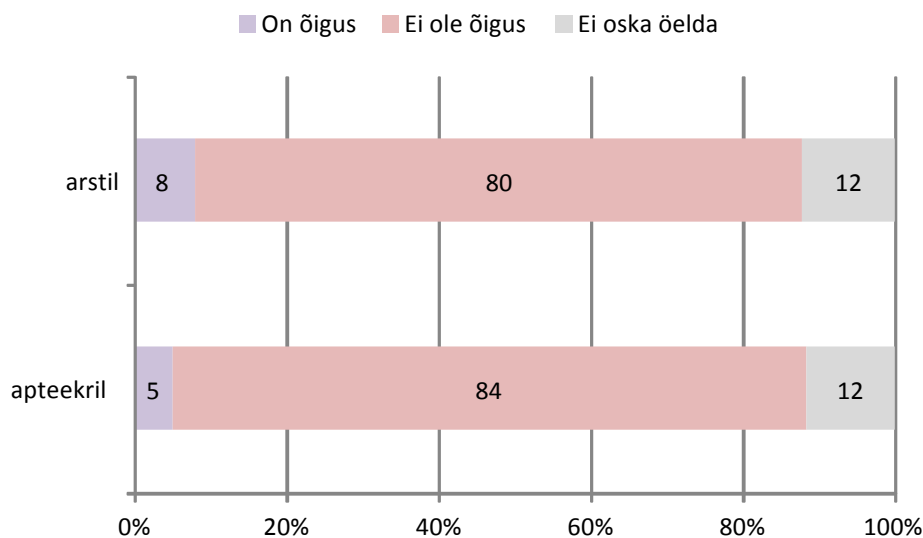
14 Ametiülesannete täitmine ja usulised veendumused

Küsimus: kas arstil ja apteekril on õigus, viidates usulistele veendumustele, keelduda teatud ametialaste ülesannete täitmisest (nt abordi tegemine, rasestumisvastaste vahendite müük)?

Mõlema ameti puhul leitakse üldiselt, et ametiülesannetest keelduda ei ole õigust. Vastanutest 8% arvas, et arst võib teatud ülesannetest keelduda (apteekri puhul nõustus sama õiguse olemasoluga 5% vastanutest). 12% ei osanud vastata. Tõenäoliselt ei ole küsitlusele vastanud Eestis taoliste situatsioonidega kokku puutunud.

Teistest sagedamini leidsid, et on õigus ülesannete täitmisest keelduda, katoliiklased (nii arsti kui ka apteekri puhul 13%) ja maausulised/taarausulised (arsti puhul 17%, apteekri puhul 13%) ning eriti muude religioonide (st v.a luterlus, õigeusk, katoliiklus, maauusk/taarauusk) pooldajad (arsti puhul 26%, apteekri puhul 12%). Arstide kohta arvas 12% kõrgharidusega vastanutest ning ka ettevõtja, juhi ja tippspetsialisti rühma kuuluvatest vastanutest, et arstil peab olema õigus keelduda.

Joonis 22. Kas ... on õigus keelduda teatud ametiülesannete täitmisest usuliste veendumuste tõttu?

15 Usuliste ühenduste seisukohtade ja inimõiguste seosed

Küsimus: kas usuliste ühenduste tauniv suhtumine samasooliste koosellu on samasooliste inimeste inimõiguste rikkumine?

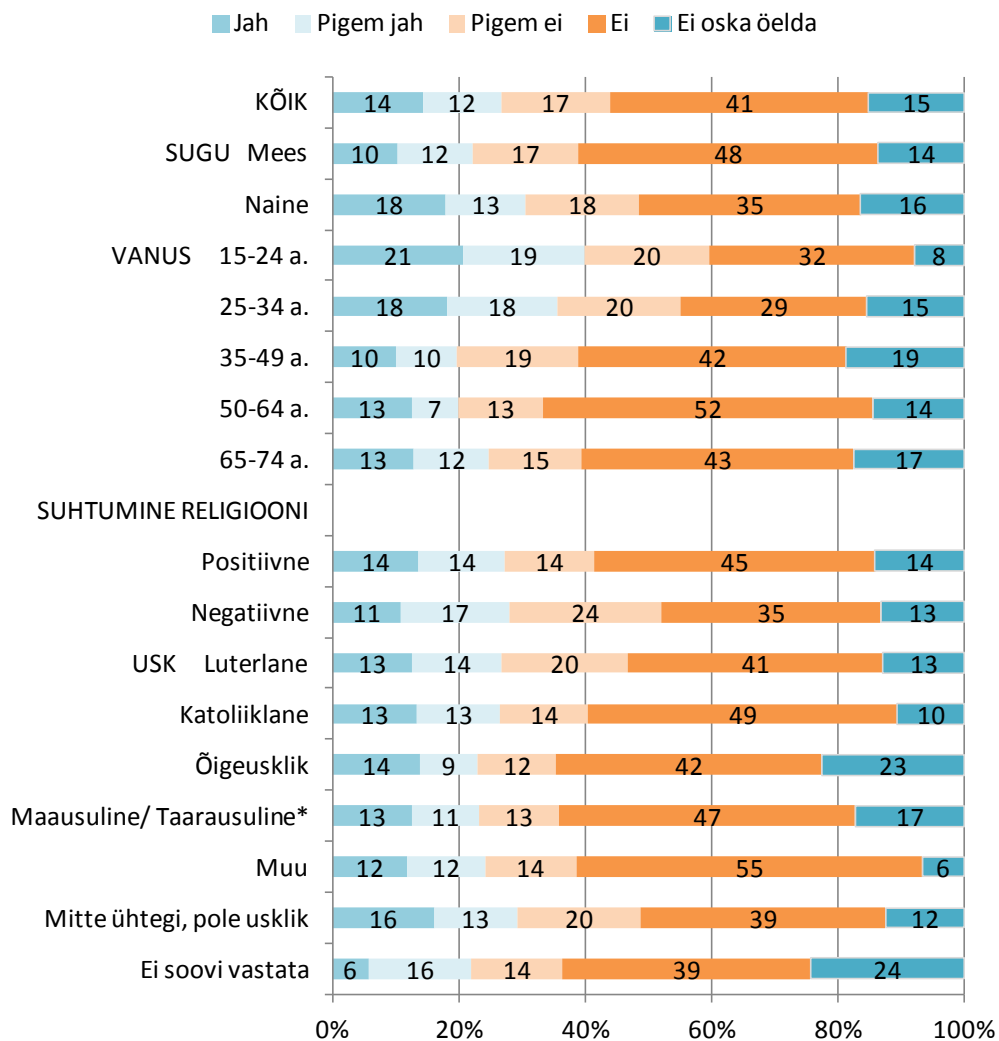
Usuliste ühenduste taunivat suhtumist pidas siinkohal inimõiguste rikkumiseks 26% ning ei pidanud selleks 58% vastanutest. Vastata ei osanud 15% küsitletutest.

Meestest sagedamini peavad taunivat suhtumist õiguste rikkumiseks naised (31%), keskmisest sagedamini ka nooremad inimesed ning need, kes ei pea omaks ühegi usu väärtusi.

Kõigis vastanute rühmades ületas nende arv, kelle arvates usuliste ühenduste tauniv suhtumine samasooliste koosellu ei ole inimõiguste rikkumine, nende arvu, kelle arvates see on inimõiguste rikkumine.

Joonis 23. Kas usuliste ühenduste tauniv suhtumine samasooliste koosellu on samasooliste inimeste inimõiguste rikkumine? N = 1000

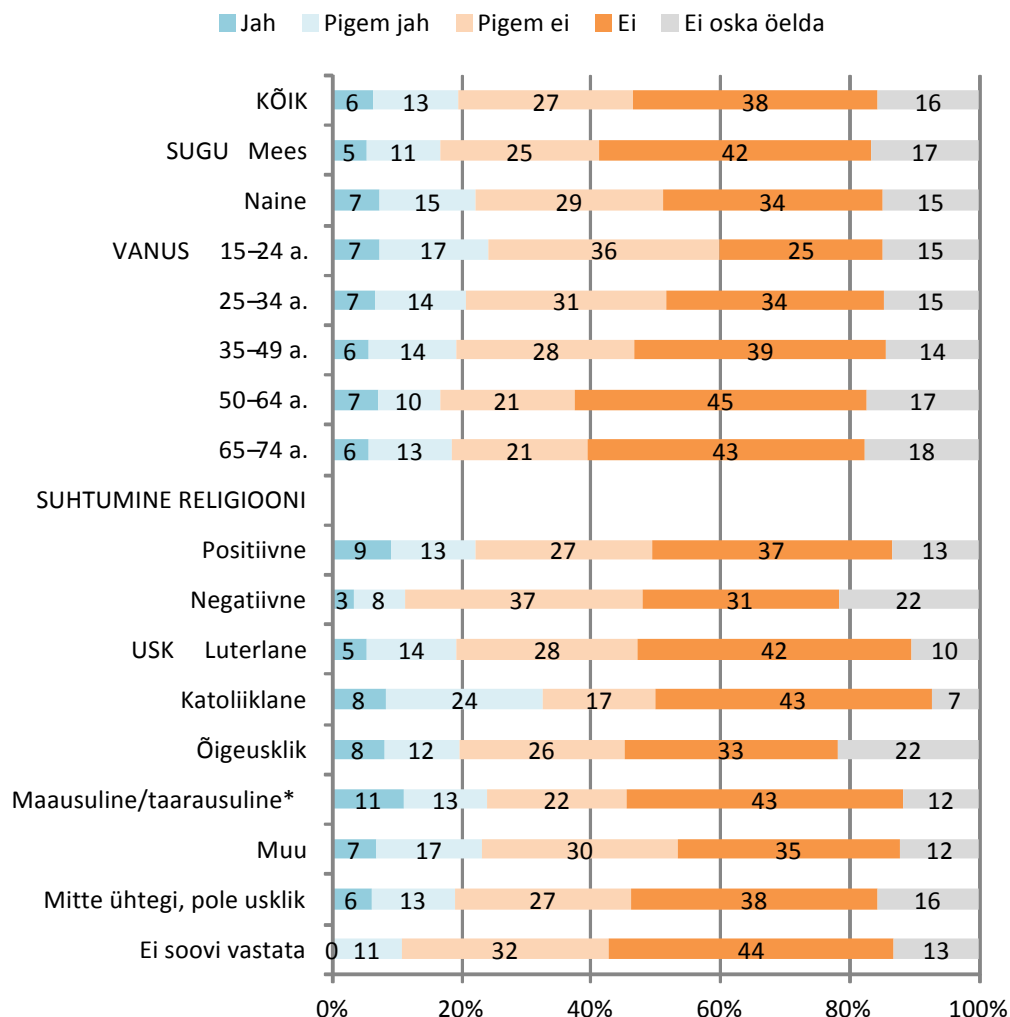

Küsimus: kui kristliku õpetuse seisukohtade levitamine ühiskonnas häirib teatud elanikkonna gruppe, kas siis on tegemist vaenu õhutamisega?

Küsimusele vastas jaatavalt 19% ning eitavalt 65% vastanutest. Sagedamini pidasid kristlike õpetuste levitamist sel juhul vaenu õhutamiseks naised, kõige nooremad vastanud ja katoliiklased.

Joonis 24. Kui kristliku õpetuse seisukohtade levitamine ühiskonnas häirib teatud elanikkonnagruppe, kas siis on tegemist vaenu õhutamisega? N = 1000

16 Usuvabaduse olukord ja kristlikud väärtused

Küsitluses osalejatele loeti ette kuus väidet ning küsiti, kas nad nõustuvad iga väitega või mitte.

8% leidis, et usuvabaduse olukord on Eestis viimase kümne aasta jooksul halvenenud ning 6% kartis, et see halveneb lähima viie aasta jooksul. Vt joonis 25.

14% vastanutest tundus, et usuvabadust piiratakse viimasel ajal, kuna mõned grupid püüavad ühiskonda kristlikest väärtustest eemale viia.

Väitega, et seksuaalvähemused on kõige aktiivsem grupp, kes püüab ühiskonda kristlikest väärtustest eemale viia, nõustus 45% ning ei nõustunud 38% vastanutest. 17% ei osanud

küsimusele vastata. Antud küsimuse puhul jagunevad elanikkonna hoiakud kõige enam kaheks (meestest nõustus väitega 51%, naistest 39%).

64% elanikest nõustus väitega, et riigis ei tohiks domineerida ühegi religiooni väärtused, kuid samal ajal leidis 54%, et lähtuma peaks eelkõige kristlikest väärtustest. Kolmandik vastanutest aga ei olnud viimase väitega nõus. See tulemus näitab, et hoolimata suhtelisest usuleigusest soovitakse siiski traditsioonide püsimist, mis seob meid euroopaliku kultuuriruumiga.

Noorte vastanute vastused erinesid siinkohal mitmel puhul vanemate vanuserühmade omadest. Nii arvasid nad sagedamini, et usuvabaduse olukord on möödunud kümne aasta jooksul halvenenud. Vähem kriitilised olid nad aga seksuaalvähemuste suhtes ning leidsid ka harvem, et meie ühiskond peaks lähtuma eelkõige kristlikest väärtustest (seisukohta pooldas 32%). Kristlikest väärtustest lähtumist pooldasid kõige sagedamini kõige vanema vanuserühma esindajad (65–74aastased) – 63%.

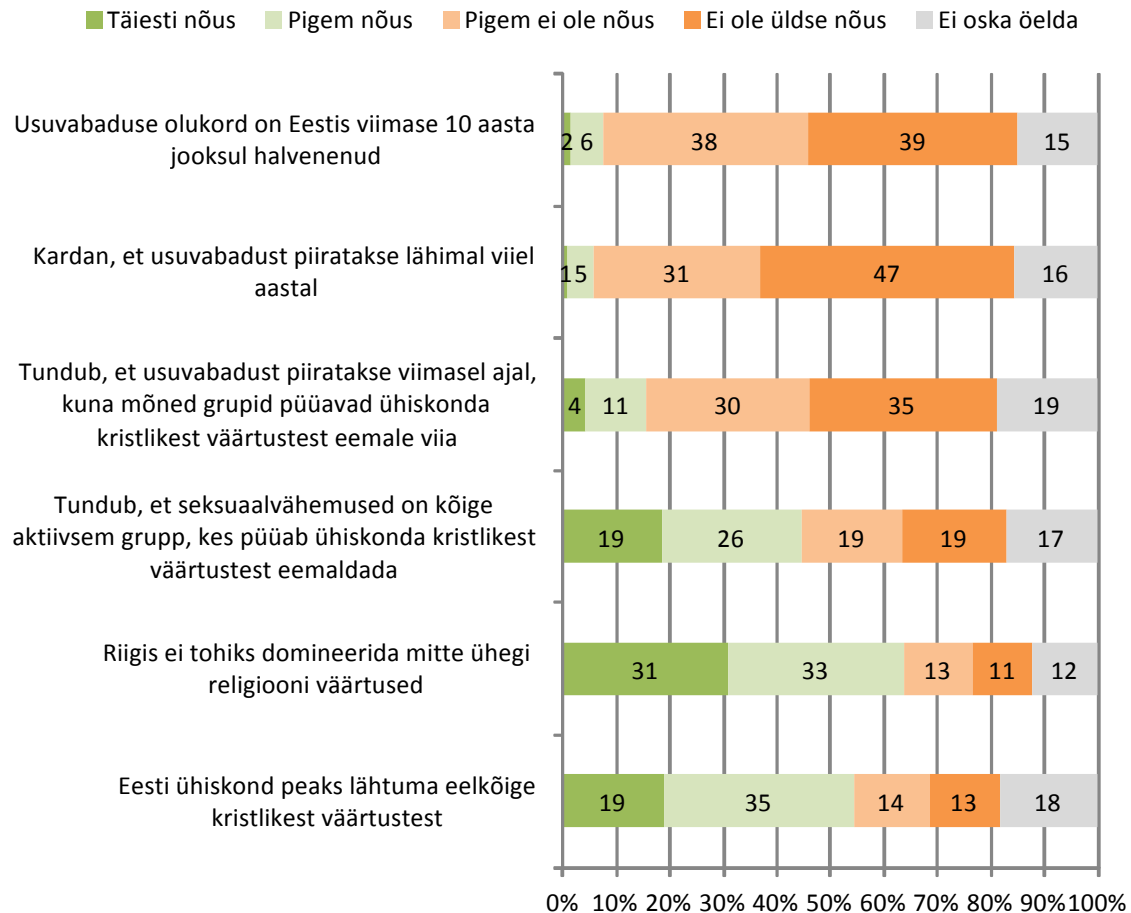
Kõrgharidusega vastanud olid seksuaalvähemuste suhtes keskmisest vähem kriitilised. Samuti arvasid nad keskmisest harvem, et riigis ei tohiks domineerida ühegi religiooni väärtused (55%), ning keskmisest sagedamini, et lähtuda tuleks kristlikest väärtustest (64%).

Kristlikest väärtustest lähtumisega seoses on huvipakkuv end usuliselt määratlenud vastanute võrdlus. Kui luterlased (73%) ning õigeusklikud (63%) olid täiesti või pigem nõus väitega, et Eesti ühiskond peaks lähtuma eelkõige kristlikest väärtustest, siis maausuliste/taarausuliste puhul oli selle väitega nõustujaid samuti üle poole vastanutest (56%), mis ületas isegi katoliiklaste vastavat näitajat (53%). Samas tuleb siin silmas pidada asjaolu (vt märkus eespool küsimuse nr 1 juures), et kuna vastanuid maausuliste/taarausuliste rühmas oli vaid 18, siis selle rühma vastanute arv ei ole üldistusteks piisav.

Selle küsimusega seoses on kindlasti põhjust tutvuda ka arvamustega, mille andsid uuringu eksperdid oma märkustes (vt käesoleva aruande teine osa).

Joonis 25. Nõustumine väidetega. N = 1000

Selle küsimuse puhul on olemas ka võrdlusandmed USA-s 2012. aastal läbiviidud usuvabaduse uuringu kohta. Kindlasti on Eesti olukord usuvabaduse valdkonnas täiesti erinev USA omast ja otseselt võrreldavad meie ühiskonnad ei ole, kuid toome siiski välja USA uuringu tulemused.

USA uuringu põhjal arvab 33% elanikest, et usuvabadus on 10 aasta jooksul halvenenud, ja 29% kardab, et vabadust piiratakse lähiajal. Kogunisti 57% arvab, et usuvabadust piiratakse, kuna mõned grupid püüavad ühiskonda kristlikest väärtustest eemale viia. 31% USA elanikest arvab, et seksuaalvähemused on aktiivseim grupp, kes püüab ühiskonda kristlikest väärtustest eemale viia. Ainsana näeme sarnast tulemust väite puhul, et riigis ei tohiks domineerida ühegi religiooni väärtused – USA tulemus 66%. Kristlikest väärtustest lähtumist pooldab USA-s 23% elanikest.

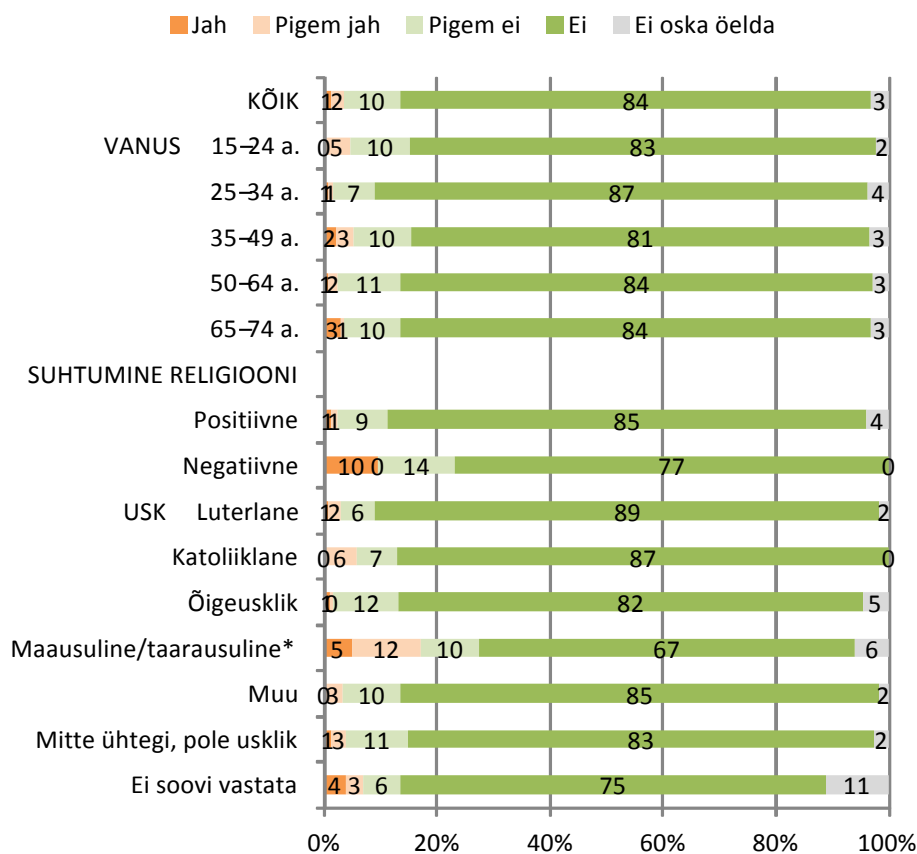
16.1 Riigipühad

Küsimus: kas Teid häirib, et olulisemad kristlikud pühad on Eestis ka riigipühad?

Jaatavalt vastas 3% elanikest, 94% pühade pidamine sel ajal ei häiri, kusjuures kindla „ei“ ütlesid 84% vastanutest.

Neid, kelle suhtumine religiooni on negatiivne, häirib ka pühade pidamine mõnevõrra sagedamini – 10%, kuid üldiselt on suhtumine siiski hea. Samuti võib märgata suundumust, et pühade pidamine sel ajal võib häirida teistest rohkem maausulisi, kuid kindlalt seda väita käesoleva uuringu põhjal ei saa.

Joonis 26. Kas Teid häirib, et olulisemad kristlikud pühad on Eestis ka riigipühad? N = 1000

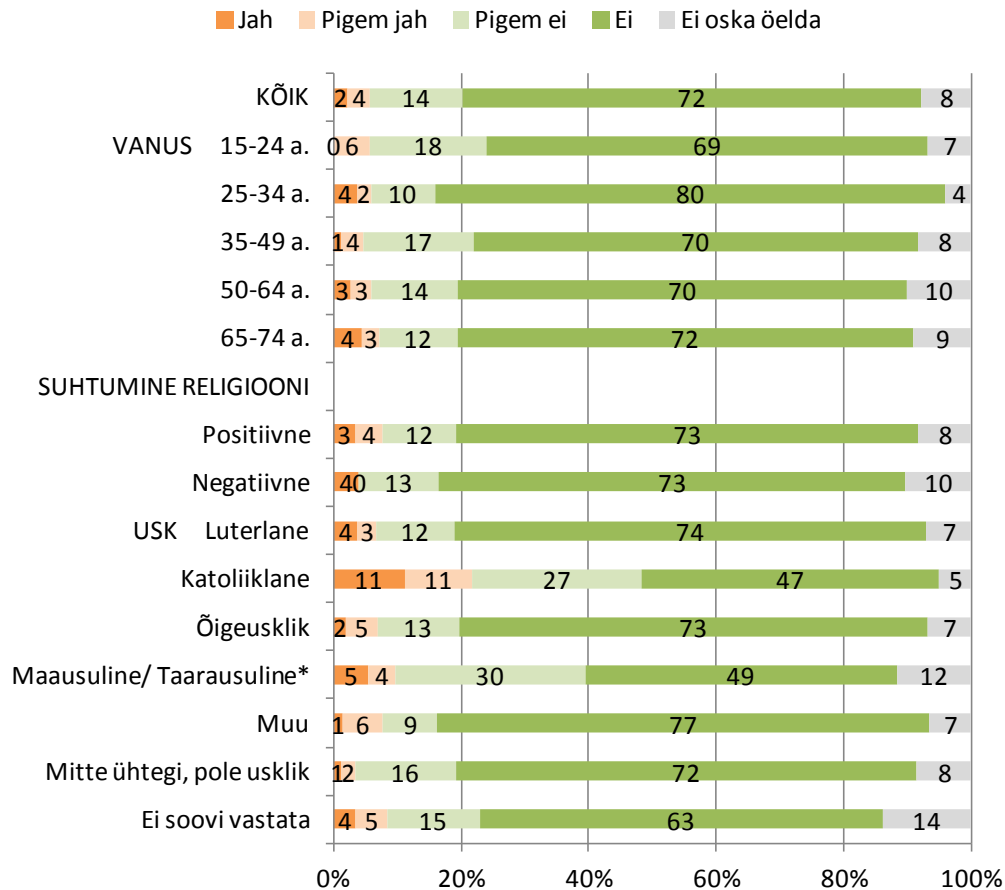
16.2 Inimõigused

Küsimus: kas traditsioonide, kultuuri või religiooni põhjendusel võib piirata inimõigusi, sh sõnavabadust?

6% vastanutest arvas, et seda võib teha, 86% vastanutest selle väitega ei nõustunud. 8% ei osanud vastata. Teistest enam tuleb esile katoliiklaste seisukoht, kellest 22% leidis, et inimõigusi võib piirata. Muude religioonide pooldajad seda ei arvanud.

Joonis 27. Kas traditsioonide, kultuuri või religiooni põhjendusel võib piirata inimõigusi, sh sõnavabadust? N = 1000

17 Suhtumine religiooni

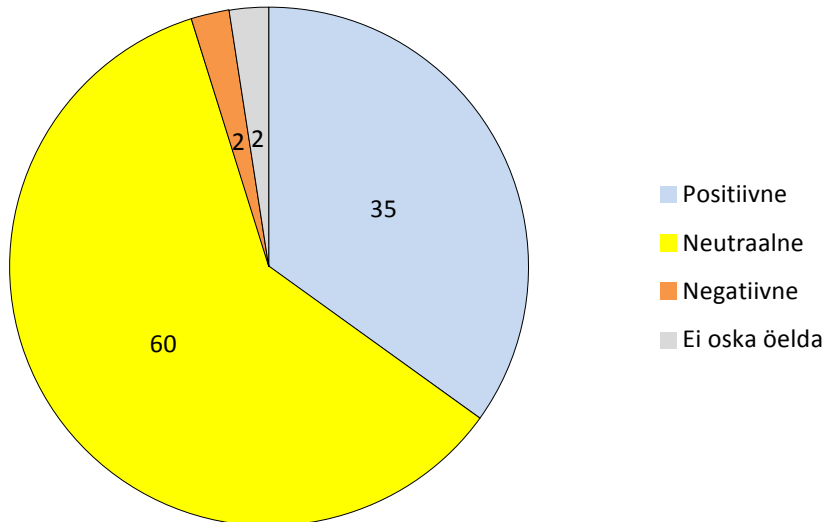
Uuringu lõpus, taustaküsimuste juures, esitati vastajatele paar küsimust nende suhtumise kohta religiooni ja omaks peetava usu/religiooni kohta.

Küsimus: milline on Teie suhtumine religiooni, kas positiivne, neutraalne või negatiivne?

Selgus, et positiivselt suhtus religiooni 35%, neutraalselt 60% ning negatiivselt 2% vastanutest. Küsimusele ei osanud vastata 2%.

Joonis 28. Suhtumine religiooni. N = 1000

Taustarühmadest selgub, et religiooni suhtusid positiivsemalt naised: 38% vs. 31% meestel. Mida vanem oli vastaja, seda positiivsemalt ta oli meelestatud – noorimast vanuserühmast (15–19) suhtus positiivselt 15% ja kõige vanemast (65–74) 51%. Erisused tulevad ilmsiks ka lähtuvalt vastaja rahvusest – nii suhtus eestlastest positiivselt 29% ja neutraalselt 66%, kuid mitte-eestlastest suhtus positiivselt 47% ning neutraalsel positsioonil oli samuti 47% vastanutest.

Oodatult oli suhtumine religiooni positiivsem neil, kes pidasid omaks mõnda usku. Samas selgus ka, et vastanutest, kes ei soovinud oma usutunnistust avaldada, suhtus religiooni positiivselt 16%, seega need ei ole kõik negatiivselt meelestatud inimesed. Siiski oli vastamata jätnute grupis usu suhtes negatiivselt meelestatud vastajaid keskmisest enam – 17%.

Küsimus: millist usku või religiooni Te peate omaks?

24% vastanutest pidas omaks õigeusku ning 20% luteri usku. Katoliiklust nimetas 2% ning maausku või taarausku samuti 2% vastanutest. Muud usud kokku moodustavad 5% ning ülevaade nende kohta on välja toodud allolevas tabelis. Mitte ühtegi usku ei pea omaks 45% vastanutest ning vastata ei soovinud 3%.

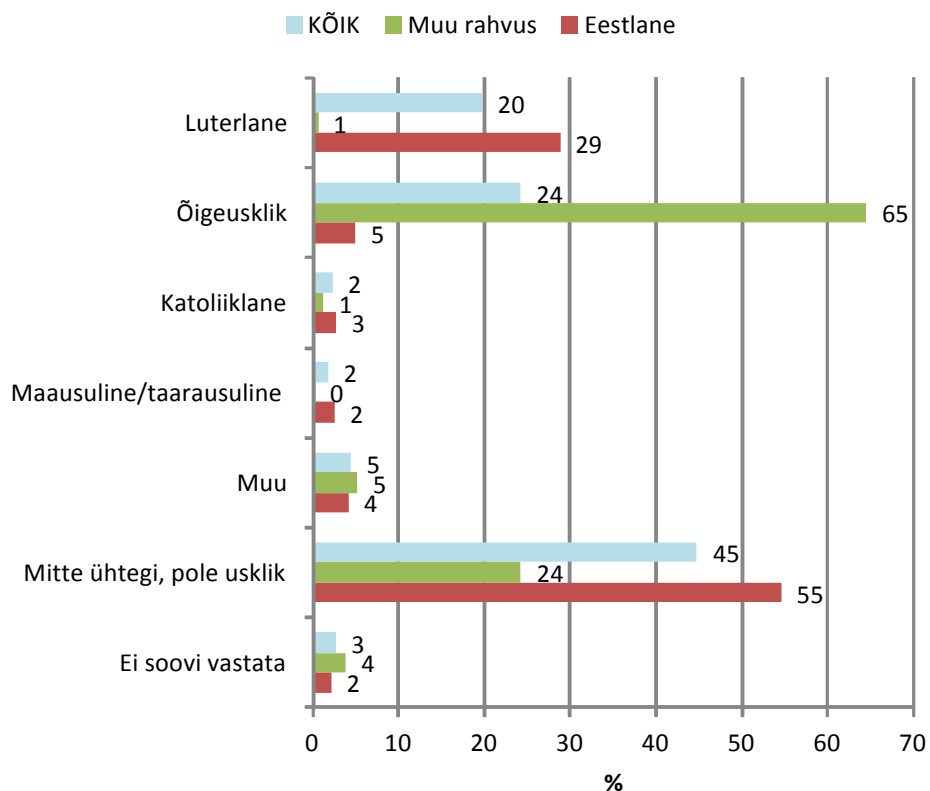
Muu usk	%
Baptist	0,7
Metodist	0,1
Muu vabakogudus	1
Muslim	0,2
Budist	0,3
Muu (täpsustamata)	2

Seega on usklik või peab mõnda religiooni omale lähedaseks kokku 53% Eesti elanikest. Seda protsenti võis veidi suurendada asjaolu, et toodud kaks küsimust esitati uuringu lõpus – oli juba käsitletud teemasid usuõpetuse ja kristlikest väärtustest lähtumise kohta. Seetõttu võidi sellele küsimusele vastamisel lähtuda ka väärtustest lugupidamisest.

Suuresti erinesid eestlaste ja mitte-eestlaste religiooni eelistused. Nii olid eestlastest 29% luteri usu pooldajad, kuid mitte-eestlaste seas pooldas seda usku vaid 1%. Seevastu õigeusklikke oli 65% mitte-eestlastest. Mitte ühtegi usku ei pidanud omaks 55% eestlastest, kuid vaid 24% mitte-eestlastest. Seega on mitte-eestlaste seas neid, kes endid usuliselt määratlevad, märgatavalt enam kui eestlaste seas. Joonis 29.

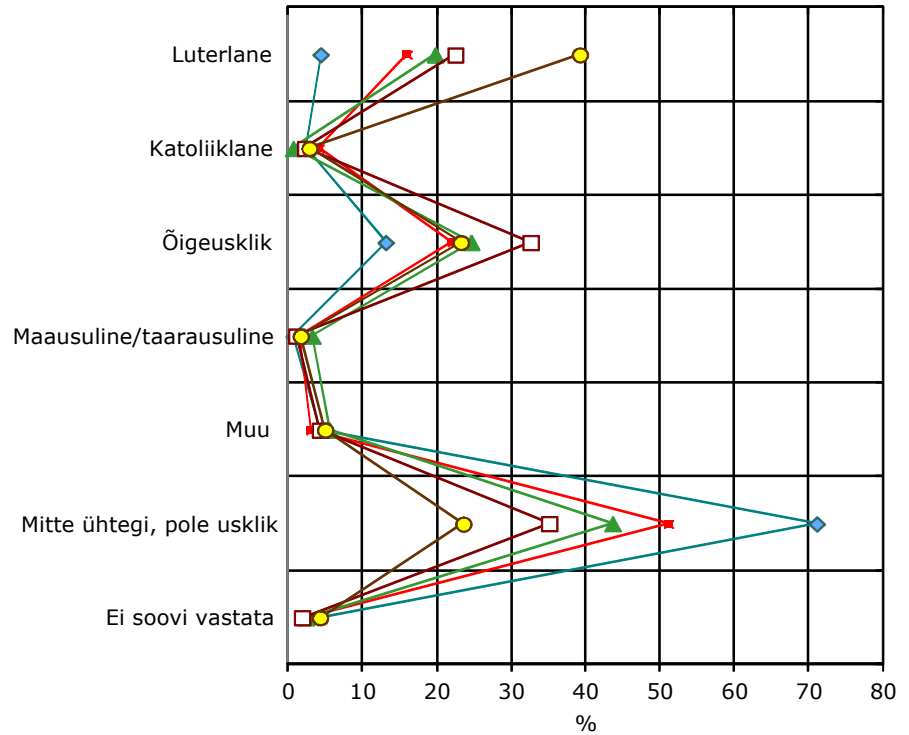
Joonis 29. Millist usku või religiooni peate omaks? N = 1000

Joonis 30. Millist usku või religiooni te peate omaks? Vanusegruppide kaupa, n = 1000

—◆— 15-24 a. —■— 25-34 a. —▲— 35-49 a. —□— 50-64 a. —●— 65-74 a.

Joonisel 30 on välja toodud erinevate vanuserühmade tulemused antud küsimuse puhul. Näeme, et noorte seas on kõige enam mitteusklikke (71%) ning kõige vähem luterlasi ja õigeusklikke. Kahes vanemas vanuserühmas on keskmisest märksa enam luterlasi ja õigeusklikke. Katoliiklaste, maausuliste ja muude religioonide pooldajate hulgas vanuse lõikes nii suuri erinevusi ei ole.

KOKKUVÕTE

Eesti elanikest suhtub religiooni positiivselt 35%, neutraalselt 60% ning negatiivselt 2%.

Samas mitte-usklikuks nimetas end 45% elanikest. Ülejäänud vastanud pidasid omaks mõnda usku. Sagedamini oli see õigeusk (24%) või luteri usk (20%). Katoliiklust nimetas 2% ning maausku või taarausku samuti 2% vastanutest. Muud usud kokku moodustasid 5%.

Mitte-eestlaste seas oli usklikke märgatavalt enam kui eestlaste seas. Noortest ei pidanud mitte ühtegi usku omaks 71%.

91% vastanute hinnangul ei ole meil Eestis usuvabaduse tagamisega probleeme. 4% arvas vastupidi.

92% vastanute arvates ei ole Eestis usuvabadust rikutud, 2% seevastu vastas, et seda on juhtunud, ning 6% ei osanud vastata. Antud uuring ei selgitanud täpsemalt, milliseid juhuseid vastanud silmas pidasid, ega ka seda, kuidas vastanud täpselt usuvabaduse rikkumise mõistest aru saavad.

Oma usulisi veendumusi on pidanud varjama 4% elanikest. Seega võib öelda, et üldiselt on ühiskond salliv, kuid teatud juhtudel võib kohata ka halvustavat suhtumist. Selliseid juhuseid on ette tulnud sagedamini noortel, mitte-eestlastest sagedamini eestlastel ning tõenäoliselt ka maausulistel.

Peamiseks infoallikaks usuvabaduse teemadel on elanikele olnud meedia (56%). Järgneb internet (33%) ning tuttavad (25%). Mitte kusagilt ei ole teema kohta infot saanud 14%. 65% vastanutest leidis, et informatsiooni antud teemade kohta on olnud piisavalt, sh 32% hinnangul täiesti piisavalt. Väheseks pidas seda 15%.

Kuigi suurem osa vastanutest suhtub usku neutraalselt, on usuvabadus Eestis ja ka kogu maailmas Eesti elanike jaoks küllalt tähtis – vastavalt 68% ja 69% elanikest peab seda oluliseks. 59% elanikest leidis, et vajalik oleks senisest suurem aktiivsus usuvabaduse kaitsmisel maailmas.

Natuke üle poole vastanutest teadis, et Eestis riigikirikut ei ole (53%), 18% arvas, et selline institutsioon on siiski olemas. 28% ei osanud küsimusele vastata. Teadlikkus oli suurem meeste seas, kahes nooremas vanuserühmas, eestlaste ning kõrgharidusega vastanute seas.

74% vastanutest pidas vajalikuks tagada tervishoiu- ja hoolekandeesutustes võimalus kohtuda vaimulikuga ja täita usulisi kombeid. 68% elanike hinnangul peaks kohalik omavalitsus tagama omasteta surnute matmise nende usulise traditsiooni järgi.

Sarnaselt varem samal teemal läbiviidud uuringutega arvas 68% vastanutest, et ülevaade maailma usundite kohta peaks olema üldhariduse kooliprogrammi osa. Vastu oli sellele 25% vastanutest. 54% vastanute hinnangul peaks kooliprogramm sisaldama ka ülevaadet olulisemate piiblitlugude kohta. Usuliste ühenduste eraharidusasutusi pidas vajalikuks 31%, mittevajalikeks aga 51% elanikest.

Teatud ülesannetest võib meditsiinitöötaja usuliste veendumuste tõttu keelduda – nii arvas arsti puhul 8% ning apteekri puhul 5% vastanutest. Üldine arvamus oli siiski, et ametikohustusi tuleks täita vaatamata oma usulistele veendumustele.

Usuliste ühenduste taunivat suhtumist samasooliste paaride kooselu suhtes pidas inimõiguste rikkumiseks 26% ning ei pidanud selleks 58% vastanutest. Vastata ei osanud 15%.

Usuvabaduse olukord Eestis ei ole viimase kümne aasta jooksul halvenenud ning samuti ei kardeta, et see lähiajal halveneks.

Väitega, et seksuaalvähemused on kõige aktiivsem grupp, kes püüab ühiskonda kristlikest väärtustest eemale viia, nõustus 45% ning ei nõustunud 38% vastanutest.

64% vastanutest nõustus väitega, et riigis ei tohiks domineerida ühegi religiooni väärtused, kuid samal ajal leidis 54%, et lähtuma peaks eelkõige kristlikest väärtustest. 94% vastanutest pooldas ka olulisemate kristlike pühade pidamist riigipühadena.

Küsitlusankeet (4 lk)

5. USUVABADUS

1. Kas Teie arvates on Eestis kõigile elanikele tagatud usuvabadus? KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

2. Milline on Eesti ühiskonnas suhtumine inimeste usuvabaduse teemasse? Kas see on Teie arvates ...

- 1 väga positiivne
- 2 pigem positiivne
- 3 neutraalne
- 4 pigem negatiivne
- 5 väga negatiivne
- 6 *Ei oska öelda*

3. Kas Teie või Teie tuttava usuvabadust on Eestis rikutud?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 *Ei oska öelda*

4. Kas Teie või keegi Teie lähedastest/tuttavatest on halvaks panu vältimiseks varjanud enda usulisi veendumusi või kuuluvust usulisse ühendusse?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 *Ei oska öelda*

5. Millistest allikatest Te olete saanud informatsiooni usuvabadusega seotud küsimuste kohta nii Eestis kui mujal maailmas? KAART 11

- 1 Ajakirjandus
- 2 Tuttavad
- 3 Internet
- 4 Kool, ülikool
- 5 Tööga seonduvalt
- 6 Mujalt, **kust?** _____
- 7 Mitte kusagilt
- 8 *Ei oska öelda*

6. Kuivõrd piisavalt on Teie arvates informatsiooni usuvabadusega seotud küsimuste kohta?

- 1 Täiesti piisavalt
 - 2 Pigem piisavalt
 - 3 Pigem vähe
 - 4 Väga vähe
 - 5 *Ei huvita / ei oska öelda*
-

7. Kas meedias/inforuumis käsitletakse usu ja usulise tegevusega seotud küsimusi tasakaalustatult? KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

8. Kui tähtis on Teie jaoks usuvabadus ... ? KAART 12

	Väga tähtis	Pigem tähtis	Pigem ei ole tähtis	Ei ole üldse tähtis	<i>Ei oska öelda</i>
Eestis	1	2	3	4	5
Maailmas	1	2	3	4	5

9. Kui vajalikuks Te peate Eesti aktiivsemat hoiakut usuvabaduse kaitsmiseks maailmas (rahvusvahelised organisatsioonid, riikidevahelised suhted)? KAART 13

- 1 Väga vajalik
- 2 Pigem vajalik
- 3 Pigem ebavajalik
- 4 Väga ebavajalik
- 5 *Ei oska öelda*

10. Kas mõni riik või poliitiline jõud on püüdnud usu või usuorganisatsiooni (kiriku) kaudu Teie seisukohti mõjutada?

- 1 Jah
- 2 Ei → JÄTKA K12
- 3 *Ei oska öelda* → JÄTKA K12

11. Palun täpsustage, mil moel püütakse Teie seisukohti mõjutada?

12. Kas eristate üksteisest põhiseaduses kirjapandud südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadust?

KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

13. Kas Eestis on Teie arvates olemas riigikirik?

- 1 Jah (täpsustage, milline?) _____
- 2 Ei
- 3 *Ei oska öelda*

14. Millistel juhtudel Teie arvates usutalituste täitmine võiks kahjustada avalikku korda?
KAART 14

15. Kui vajalikuks peate, et ülevaade maailma erinevatest usunditest on osa üldhariduse kooliprogrammist? *KAART 13*

- 1 Väga vajalik
- 2 Pigem vajalik
- 3 Pigem ebavajalik
- 4 Väga ebavajalik
- 5 *Ei oska öelda*

16. Kui vajalikuks peate, et olulisemate piiblitugude tundmine on osa üldhariduse kooliprogrammist? *KAART 13*

- 1 Väga vajalik
- 2 Pigem vajalik
- 3 Pigem ebavajalik
- 4 Väga ebavajalik
- 5 *Ei oska öelda*

17. Kui vajalikuks peate, et erinevad usuühendused / usulised organisatsioonid asutavad nendele kuuluvaid eraharidusasutusi nagu lasteaed, põhikool ja gümnaasium? *KAART 13*

- 1 Väga vajalik
- 2 Pigem vajalik
- 3 Pigem ebavajalik
- 4 Väga ebavajalik
- 5 *Ei oska öelda*

18. Kui vajalikuks peate, et tervishoiu- ja hoolekandeesutustes viibivatele isikutele oleks tagatud võimalus kohtuda vaimulikuga ja täita usulisi kombeid? *KAART 13*

- 1 Väga vajalik
- 2 Pigem vajalik
- 3 Pigem ebavajalik
- 4 Väga ebavajalik
- 5 *Ei oska öelda*

19. Kui vajalikuks peate, et omavalitsus tagaks omasteta surnute matmise tema usulise traditsiooni järgi? *KAART 13*

- 1 Väga vajalik
- 2 Pigem vajalik
- 3 Pigem ebavajalik
- 4 Väga ebavajalik
- 5 *Ei oska öelda*

20. Kuidas mõjub kaplaniteenistus kaitseväes, vanglates ja politseis usuvabaduse tagamisele? *KAART 15*

- 1 Väga soodsalt
 - 2 Pigem soodsalt
-

- 3 Pigem ebasoodsalt (soodustab usuvabaduse rikkumist)
- 4 Väga ebasoodsalt (soodustab usuvabaduse rikkumist)
- 5 See ei mõjuta usuvabadust
- 6 *Ei oska öelda*

21. Kas olete isiklikult kaplani ametialase tegevusega kokku puutunud?

- 1 Jah
- 2 Ei
- 3 *Ei oska öelda*

22. Erineva usutunnistusega inimeste usupühad ei lange tihti kokku riigipühadega. Kui vajalikuks Te peate, et ... peaksid võimaldama inimestel pidada oma usutunnistuse järgseid pühasid? KAART 13

	Väga vajalik	Pigem vajalik	Pigem mitte-vajalik	Üldse mitte vajalik	<i>Ei oska öelda</i>
tööandjad	1	2	3	4	5
haridusasutused	1	2	3	4	5

23. Kas ... on õigus, viidates usulistele veendumustele, keelduda teatud ametialaste ülesannete täitmisest (nt abordi tegemine, rasestumisvastaste vahendite müük)?

	On õigus	Ei ole õigus	<i>Ei oska öelda</i>
arstil	1	2	3
apteekril	1	2	3

24. Kas usuliste ühenduste tauniv suhtumine samasooliste koosellu on samasooliste inimeste inimõiguste rikkumine? KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

25. Kui kristliku õpetuse seisukohtade levitamine ühiskonnas häirib teatud elanikkonna grupe, kas siis on tegemist vaenu õhutamise? KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

26. Mil määral Te nõustute järgmiste väidetega? KAART 16

	Täiesti nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus	<i>Ei oska öelda</i>
Usuvabaduse olukord on Eestis viimase 10 aasta jooksul halvenenud	1	2	3	4	5
Kardan, et usuvabadust piiratakse lähimal viiel aastal	1	2	3	4	5
Tundub, et usuvabadust piiratakse viimasel ajal, kuna mõned grupid püüavad ühiskonda kristlikest väärtustest eemale viia	1	2	3	4	5
Tundub, et seksuaalvähemused on kõige aktiivsem grupp, kes püüab ühiskonda kristlikest väärtustest eemaldada	1	2	3	4	5
Riigis ei tohiks domineerida mitte ühegi religiooni väärtused	1	2	3	4	5
Eesti ühiskond peaks lähtuma eelkõige kristlikest väärtustest	1	2	3	4	5

27. Kas Teid häirib, et olulisemad kristlikud pühad on Eestis ka riigipühad? KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

28. Kas traditsioonide, kultuuri või religiooni põhjendusel võib piirata inimõigusi, sh sõnavabadust? KAART 10

- 1 Jah
- 2 Pigem jah
- 3 Pigem ei
- 4 Ei
- 5 *Ei oska öelda*

Sisukord

AVALIKU ARVAMUSE UURING – SISSEJUHATUS	2
METOODIKA	3
1 Valim ja vastajate valik.....	3
2 Küsitlustöö.....	3
3 Andmetöötlus ja valimivea hinnang	4
4 Vastanute struktuur.....	5
5 Uuringu teostajad	6
TULEMUSED.....	7
6 Hinnang usuvabadusele	7
6.1 Ühiskonna suhtumine	8
6.2 Hinnang usuvabaduse rikkumisele	9
6.3 Usuliste veendumuste varjamine	10
7 Infoallikad ja info piisavus usuvabaduse kohta.....	11
8 Usuga seotud teemade tasakaalustatus meedias	14
9 Usuvabaduse tähtsus ja selle kaitsmine maailmas.....	15
10 Põhiseadusega seonduv.....	18
10.1 Avaliku korra kahjustamine usutalitustega	21
11 Suhtumine haridus- ja tervishoiuvaldkonna küsimustesse.....	22
12 Hinnang kaplaniteenistusele	23
13 Usutunnistuse järgsete pühade pidamine	26
14 Ametiülesannete täitmine ja usulised veendumused.....	27
15 Usuliste ühenduste seisukohtade ja inimõiguste seosed.....	27
16 Usuvabaduse olukord ja kristlikud väärtused.....	29
16.1 Riigipühad	32
16.2 Inimõigused	32
17 Suhtumine religiooni.....	33
KOKKUVÕTE	37
Küsitlusankeet (4 lk)	39
